

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладами освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
РОЗВИТОК ТА ВИМІРЮВАННЯ ДИТЯЧОЇ УВАГИ
В ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ У ЗДО

Сюч Далма-Розалія Михайлівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: Дошкільна освіта

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №1 /2024р.

Науковий керівник:

Гаврилюк Ілона Юліївна
старший викладач

Завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладами освіти

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2025 року

Протокол № _____ / 2025р.

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти
та управління закладами освіти

Кваліфікаційна робота
РОЗВИТОК ТА ВИМІРЮВАННЯ ДИТЯЧОЇ УВАГИ В
ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ У ЗДО

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу

Сюч Далма-Розалія Михайлівна

Освітня програма: Дошкільна освіта
Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Гаврилюк Ілона Юліївна**
старший викладач

Рецензент: **Ланці В. Г.**
викладач

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés
Tanszék**

**A FIGYELEM FEJLESZTÉSE ÉS MÉRÉSE AZ ÓVODAI
NEVELÉSBEN**

Szakedolgozat

Készítette: Szűcs Dalma Rozália
IV. évfolyamos
Óvodapedagógia szakos hallgató

Témavezető: Gávriljuk Ilona
adjunktus

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. РОЗДІЛ. УВАГА РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД	8
1.1. Види уваги	9
1.2. Аспекти розвитку уваги	13
1.3. Сприйняття, увага, концентрація, пам'ять у взаємозв'язку з когнітивним розвитком	16
1.4. Порушення уваги та їхні види	17
II. ОЦІНЮВАННЯ УВАГИ ТА ЗДАТНОСТІ ДО КОНЦЕНТРАЦІЇ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	21
III. РОЗДІЛ. МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УВАГИ В ДОШКІЛЬНИХ ЗАНЯТТЯХ	28
3.1. Розвиток уваги у іграх	28
3.2. Розвиток уваги в дошкільній музичній культурі	30
3.3. Візуальне виховання та мистецька творчість як інструменти розвитку дитячої уваги	31
3.4. Робота як метод розвитку уваги	32
3.5. Літературне виховання в дошкільному віці як засіб розвитку уваги за допомогою впливу на емоції	33
3.6. Фізичне виховання та рухливі ігри на службі розвитку уваги	34
IV. РОЗДІЛ. ДОСЛІДЖЕННЯ НАВИЧКИ УВАГИ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ В ПРИВАТНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДУ “ГІМНАЗІЯ ІМ. П. КАТАЛІН ФРАНГЕПАН	37
РЕЗЮМЕ (угорською мовою)	44
РЕЗЮМЕ(українською мовою)	45
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	46
ДОДАТОК	

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. A FIGYELEM FEJLŐDÉSÉNEK ELMÉLETI HÁTTERE	8
1.1. A figyelem fajtái	9
1.2. A figyelem fejlődésének aspektusai	13
1.3. Észlelés, figyelem, koncentráció, emlékezet a kognitív fejlődés összefüggésében	16
1.4. Figyelemzavar és fajtái	17
II. AZ ÓVODÁS GYERMEK FIGYELEM ÉS KONCENTRÁCIÓ KÉPESSÉGÉNEK MÉRÉSE	21
III. A FIGYELEM FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODAI TEVÉKENYSÉGEKBEN	28
3.1. Figyelemfejlesztés játéktevékenység által	28
3.2. Figyelemfejlesztés zenei kultúra által az óvodában	30
3.3. Vizuális nevelés az óvodai vizuális és művészeti alkotótevékenység folyamatában	31
3.4. Figyelemfejlesztés a munka jellegű tevékenység által	32
3.5. Figyelemfejlesztés az óvodai szépirodalmi nevelésben	33
3.6. Figyelem és koncentráció fejlesztés a mozgásos játékok és testnevelés révén	34
IV. FIGYELEM ÉS KONCENTRÁCIÓ KÉSZSÉG MÉRÉSE A P. FRANGEPÁN KATALIN GIMNÁZIUM BEREGSZÁSZI BÁZISÓVODA “KATICA” CSOPORTJÁBAN	37
ÖSSZEFOGLALÁS	44
REZÜMÉ (ukrán nyelven)	45
HIVATKOZOTT IRODALOM	46
MELLÉKLETEK	

BEVEZETÉS

A figyelem az egyik legfontosabb kognitív képesség, amely alapját képezi a tanulásnak, az önszabályozásnak és a mindennapi tevékenységek sikeres elvégzésének. Az óvodáskor kiemelt időszak e képesség fejlődésében, hiszen ebben az életkorban a gyerekek figyelme még könnyen terelhető, de jól fejleszthető különböző módszerekkel és tevékenységekkel. A figyelem fejlesztése napi szinten megvalósítható az óvodai nevelés során, mégpedig játékos formában, strukturált és szabad játékokkal, csoportos foglalkozásokkal, mozgásos és vizuális tevékenységekkel, valamint célzott fejlesztő játékokkal és pszichológiai tesztekkel.

A gyermekek koncentrációs képességét segíti minden olyan tevékenység, amely során irányított figyelemre van szükség – például társasjátékok, szabályjátékok, építőjátékok, kézműves foglalkozások, mesenézés vagy mesehallgatás, ritmus- és mozgáskoordinációs gyakorlatok. Emellett fontos szerepe lehet a rövid, rendszeres figyelemfejlesztő feladatoknak is, mint amilyenek a különböző pszichológiai tesztek, melyek nemcsak diagnosztikai célt szolgálnak, hanem visszajelzést adnak a fejlődés üteméről és lehetőséget nyújtanak az egyéni támogatás megtervezésére.

A téma aktualitását az adja, hogy a mai társadalmi és technológiai környezetben – különösen a digitális eszközök fokozott használata mellett – egyre több gyermeknél figyelhető meg figyelemzavar, impulzivitás, vagy a koncentráció fenntartásának nehézsége. A korai felismerés és célzott fejlesztés lehetőséget ad arra, hogy a gyermekeket jobban felkészítsük az iskolai élet kihívásaira, és megelőzzük a későbbi tanulási problémákat.

A dolgozat célja felkutatni a témához kapcsolódó szakirodalmakat, ezek alapján bemutatni a figyelem fejlődését, fejlesztési lehetőségeit az óvodai nevelésben. Emellett bemutatni még a figyelem fejlődési problémáit és azok kezelési lehetőségeit. Illetve megismerni és bemutatni különböző figyelem felmérő vizsgálatokat, amelyek szolgálhatnak akár a gyermekek figyelmének erősítésére és fejlesztésére is. Célként szolgál még felmérni az óvodás gyerekek figyelmének állandóságát, stabilitását és produktivitását.

A szakdolgozat elméleti része három fejezetből áll össze. Az első fejezet a figyelem elméleti hátterét dolgozza fel. Szó esik a figyelem fajtáiról, fejlődésének aspektusairól, illetve a figyelemzavarokról és azok fajtáiról.

A második fejezetben sor kerül a figyelem és koncentrációs készség mérési lehetőségeinek a bemutatására. Itt meg lehet ismerkedni különböző figyelem felmérő és fejlesztő tesztekkel és vizsgálatokkal.

A harmadik fejezetben meg lehet ismerkedni olyan óvodai tevékenységekkel, amelyek által fejleszteni lehet a gyermekek figyelmét az óvodai mindennapok során.

A dolgozatban támaszkodtunk többek között Arany Erzsébet és munkatársai (2017) pszichológiai vizsgálati módszereket bemutató gyűjteményére, Bernáth László és Révész György (2000) kognitív pszichológiai írásaira, valamint olyan gyakorlati pedagógiai forrásokra, mint Bujdosóné dr. Papp Andrea (2015) vagy Bujdosó Éva (2017). Emellett ukrán szakirodalmak, például Pavelkiv R. (2013), Korobko S. (2014), illetve Dutkevych T. (2012) is segítették a kutatás megalapozását.

A negyedik fejezetben bemutatásra került a kutatás folyamata, illetve az elért eredmények. A vizsgálatot a beregszászi P. Frangepán Katalin Gimnázium beregszászi bázisóvodájában végeztem, a Katica csoport tíz gyermekének részvételével. A vizsgálat elvégzéséhez két módszer lett alkalmazva, az egyik Pieron–Ruzer teszt és a Korrekciós próba (B.Bourdon, 1895), amelyeken keresztül felmértük a gyermekek figyelmének állandóságát, a figyelem stabilitását és produktivitását.

A vizsgálat során kerestük a választ a következő hipotézisekre:

1. Hipotézis: A csoportba járó gyermekek figyelmi állandósága megfelel az életkoruknak és az óvodai környezetben elvárható fejlettségi szintnek.
2. Hipotézis: A figyelem állandósága a lányoknál magasabb, mint a fiúknál.
3. Hipotézis: A csoportba járó gyermekek figyelem produktivitása és stabilitása megfelel az életkoruknak és a fejlettségi szintjüknek.
4. Hipotézis: A figyelem produktivitása és stabilitása a fiúknál magasabb, mint a lányoknál.

I. A FIGYELEM FEJLŐDÉSÉNEK ELMÉLETI HÁTTERE

A figyelem - egy pszichológiai folyamat, amely lehetővé teszi, hogy egy adott tárgyra koncentráljunk, figyelmen kívül hagyva az összes más ingert a környezetünkben.

Gyakorlatban a figyelem közvetlenül befolyásolja viselkedésünket és érzelmi állapotunkat. Például, amikor összpontosítunk egy bonyolult feladat végrehajtására, figyelmünk feszült állapotban van, ami stressz és szorongás érzetéhez vezethet. Másrésről, amikor egy kellemes eseményre vagy tevékenységre összpontosítunk, figyelmünk a öröm és boldogság érzését segíti elő. A figyelem szintén hatással van a képességünkre, hogy információt megjegyezzünk. Amikor egy adott tárgyra összpontosítunk, az agyunk rövidtávú memóriában tárolja ezt az információt, és ha ez az információ fontosnak ítélandó, akkor átkerül hosszútávú memóriába, és hosszabb ideig megőrződhet. Másrésről, ha figyelmünk elterelődik, az agy nem tudja hatékonyan tárolni az információt a rövidtávú memóriában, ami feledékenységhez és produktivitás csökkenéséhez vezethet (Bardachenko, 2023).

A figyelem - az nem más, mint a tudat irányítása és összpontosítása egy adott tárgyra, jelenségre vagy tevékenységre. Az irányítottság alatt az objektum kiválasztását értjük, míg az összpontosítottság valamire vonatkozóan azt jelenti, hogy elfordulunk mindentől, ami nem kapcsolódik ehhez az objektumhoz.

A figyelem különleges helyet foglal el a mentális jelenségek között: nem önálló mentális folyamat, és nem tartozik a személyiségjegyek közé. Ugyanakkor mindig jelen van a gyakorlati tevékenységben és a megismerési folyamatokban, kifejezi az egyén érdekeit és irányultságát. A figyelem nem képes megjelenni más folyamatokon kívül (Demyanova, 2009).

A figyelem a tudat olyan irányítottsága és koncentrációja, amely növeli az egyén érzékszervi, intellektuális és mozgásos aktivitásának szintjét (Dutkevych, 2012).

A figyelem - egy speciális forma a mentális tevékenységnek, amely megnyilvánul azon, hogy a tudatot adott tárgyakra és jelenségekre, valamint a környező valóságra vagy saját élményeinkre összpontosítjuk és irányítjuk.

Az irányultság megnyilvánul a szubjektum igényeinek, céljainak és tevékenységének feladatában való önkéntes vagy önkéntelen tárgyak választásában. A koncentráció megnyilvánul a felesleges dologtól való egyszerre való elterelésben, az összes többi tárgy ideiglenes figyelmen kívül hagyásában. Ezzel együtt a tükröződés világosabbá és élesebbé válik, a gondolatok és az információk addig maradnak a tudatban, amíg a tevékenység be

nem fejeződik, amíg célja el nem érkezik. Ezáltal biztosítottá válik a tevékenység kontrollja és szabályozása (Variy, 2009).

1.1. A figyelem fajtái

Spontán vagy önkéntelen figyelem: egy újszerű inger hatására reflexszerűen reagálunk, ami a tájékozódási reflex része. Azok az ingerek váltják ki ezt a figyelmet, amelyek erősek, szokatlanok, mozgók, hirtelen változók vagy biológiailag fontosak.

A spontán figyelem felmerül váratlanul a tudatosságtól függetlenül, tevékenység vagy pihenés feltételeitől függetlenül, szabadidőben, különféle ingerhatások hatására, amelyek befolyásolják az egyéni szervezet egyik vagy másik analizátorát. A spontán figyelem jellemző az emberekre és az állatokra egyaránt, bár az emberi figyelem megjelenése minőségileg különbözik az állati figyelemtől. Az emberek képesek saját természetes figyelmük feletti uralomra, a természetes koncentráció tárgya lehet tudatos koncentráció tárgyává. A spontán figyelem akkor keletkezik, amikor az idegen ingerlő tényezők ereje meghaladja a tudatosan érzékelhető hatások erejét, amikor a jelentéktlenebb ingerlő hatások bizonyos körülmények mellett intenzívebbek lesznek, mint azok, amelyek jelenleg uralkodnak. A spontán figyelem kiváltói nemcsak külső tárgyak, körülmények lehetnek, hanem belső szükségletek, érzelmi állapotok, vágyak - minden, ami valamilyen módon megkavarja az embert. Leggyakrabban ez akkor fordul elő, amikor az ember fáradt, kedvezőtlen munkakörülmények között van (meleg, hideg, fülledt levegő a helyiségben), vagy amikor az elfoglaltság, amivel az ember foglalkozik, nem érdekli, nem igényel intenzív szellemi tevékenységet. A spontán figyelem rövid idejű, de bizonyos körülmények között, az embert érintő idegen ingerlő tényezők erejétől függően, eléggé gyakran előfordulhat, akadályozva a fő tevékenységet (Maksimenko, 2004).

A szándékos figyelem jellemző tulajdonságai közé tartozik a célorientáltság, a tevékenység szervezettsége, a cselekvések sorrendjének tudatosítása, a szellemi tevékenység fegyelmezése, valamint a külső figyelmet zavaró tényezők elleni küzdelem képessége (Variy, 2009).

A szándékos figyelem fiziológiai alapja a feltételes-reflex működés, azaz a felesleges mozgások és cselekvések gátlásának képessége. A szándékos figyelem egyik fő fiziológiai alapja a pozitív neurális folyamatok indukciója. Tehát állíthatjuk, hogy a tudatos figyelem egyik fő neurofiziológiai mechanizmusa az agy nagyagyának területei, amelyeket az agyfunkciók kutatói a szellemi tevékenység mechanizmusának és így a tudatos figyelem mechanizmusának tartanak.

A szándékos figyelemben az irányító az objektum kiválasztása, a cselekvések eszközeinek kiválasztása, amelyet a motivációk küzdelme kísér. A cselekvés folyamatának tudatosítása, minden egyes lépésének tudatosítása - ez az, ami a figyelmet a tevékenység minden egyes szakaszára összpontosítja, és felkészíti a figyelmet a következő szakaszra. Ennek a dinamikus oldalnak a szándékos figyelem igényli a figyelem elosztásának képességét a tevékenység teljes időtartama alatt - kezdettől a befejezésig, valamint az egyes szakaszok között.

A szándékos figyelem fő kiváltó tényezői a tudatosított szükségletek és kötelezettségek, az ember érdeklődése, a tevékenység célja és eszközei. Minél távolabb van a cél és minél bonyolultabbak a feltételek és eszközök a cél eléréséhez, annál kevésbé vonzza az embert maga a tevékenység, és annál nagyobb figyelemkényszerrel és akaraterővel jár, vagyis a szándékos figyelemmel. Az ilyen tevékenységnek (például az oktatási és munkatevékenységnek) megfelelő támogatást és irányítást kell biztosítani (Maksimenko, 2004).

Tartós figyelem. Eddig azt olvashattuk, hogy mi történik akkor, ha egy környezet tele van ingerekkel. Azonban előfordul az ellenkezője is, amikor nagyon ritkán érkezik olyan inger, amire reagálni kell. Egy tipikus példa erre a radarmegfigyelés, ahol a képernyőn csak időnként jelenik meg fényfelvillanás, amit jelezni kell. Mivel ezek az ingerek nagyon ritkák - esetleg csak félóránként egy - a megfigyelők hajlamosak figyelmen kívül hagyni a jeleket egy idő után, vagy éppen téves riasztást adni. Ez teljesen természetes, mivel egy unalmas környezetben, ahol alig történik valami, az éberségünk alábbhagy, elálmosodunk, és nem vesszük észre a jeleket, vagy éppen azért, mert túlságosan vágyunk rájuk, akkor is látni véljük őket, amikor nincsenek jelen. Ez a nehézséget okozza, mivel el kell döntenünk, hogy valóban volt-e inger vagy sem. Ehhez be kell állítanunk egy döntési kritériumot, ami a szubjektív bizonyosság szintje, amelynél kisebb biztonság esetén nem adunk jelet, nagyobb biztonság esetén viszont igen. Ha nemcsak egyszerű jelzéseket kérünk a résztvevőktől, hanem azt is, hogy értékeljék, mennyire biztosak a jelzésben, akkor az eleinte eléggé biztos értékelések után egyre bizonytalanabbak lesznek az emberek. A résztvevők egyre kevésbé bíznak saját értékelésükben. Ezt egy kísérlet során figyelhettük meg, ahol kezdetben meghatározott, állandó gyakorisággal kaptak ingereket, így a résztvevők pontosan be tudták állítani a döntési kritériumukat. Azonban később, ha ritkábban érkeznek a jelek, hajlamosabbak lesznek a zajt is jelnek tekinteni, ami több téves riasztáshoz vezet. Ha gyakoribbak az ingerek, akkor viszont a jelet zajnak értékeli, ezért több jel kihagyására kerül sor. A döntési kritérium szintje nem feltétlenül marad állandó (Bernáth-Révész, 1995).

Hosszú, monoton feladatok során, ahol az ingerek nem egyenletes gyakorisággal jelennek meg, az első néhány inger alapján az emberek kialakítanak egy elvárást azok gyakoriságáról, és ennek megfelelően egy döntési kritériumot állítanak be. Ritka ingerek esetén ez a kritérium szigorúbbá válik, ami azt eredményezi, hogy néhány jelet kihagynak. Ezután az emberek tovább szigorítják a kritériumot, és még több jelet hagynak ki. Ennek következtében a feladat vége felé egyre több jel kihagyására kerül sor. A folyamat azonban fordított irányban is működik: gyakoribb ingerek esetén lazábbá válik a kritérium, azaz alacsonyabb szinten állítják be a bizonyosságot, ami több téves riasztáshoz vezet. Az idő múlásával a teljesítményhez igazított kritérium még lazábbá válik, és még több téves riasztás történik. Természetesen más tényezők is befolyásolják a kritériumszintet a feladathelyzetben.

Ha a résztvevőknek például minden helyes találatért 10 Ft-ot ígérünk, de 100 Ft-ot vonunk le minden téves jelzésért, akkor arra ösztönözzük őket, hogy minél kevesebb hibát kövessenek el, ezért szigorúbb kritériumot állítanak be. Ugyanígy, ha csak 5 Ft-ot vonunk le minden téves jelzésért, akkor inkább arra ösztönözzük őket, hogy minél több jelet adjanak, ezért lazább kritériumot állítanak be. Egy "iskolásabb" példa: ha egy gyerek az órákon pozitív visszajelzést kap az aktivitásáért, akkor is jelentkezni fog, amikor még bizonytalan a válaszbán. Ha viszont úgy érzi, hogy az aktív részvétel kellemetlen számára, akkor még akkor sem fog jelentkezni, ha egészen biztos a válaszbán (Bernáth-Révész, 1995).

Megosztott figyelem. A szűrőmodellekkel kapcsolatban felmerülő kritika az, hogy a mindennapi életben gyakran szembesülünk olyan helyzetekkel, ahol több ingerre egyszerre kell figyelnünk. Fontos megjegyezni, hogy kezdetben nehézséget jelenthet az előadó figyelése, a lényeg kiemelése és rögzítése egyidejűleg. Azonban idővel ez a feladat könnyebben megy. Moray, aki a "saját név" hatását tanulmányozta, beszámol arról, hogy egy ismételt gyakorlás után a nem figyelt szöveg 83%-át felismerte, míg a tapasztalatlan alanyoknak csak 4%-át sikerült észlelniük. Ez azt jelzi, hogy a gyakorlás képessé tesz minket arra, hogy információt vegyünk fel a nem figyelt csatornából. Azonban ez arra is utal, hogy a szűrőmodell nem passzív, hanem változásokon megy keresztül a gyakorlás hatására. Egy olyan szűrő, amely idővel változik, kiszámíthatatlan.

A szűrővel kapcsolatos problémákat jól demonstrálja a Stroop-kísérlet, amelyben a résztvevőknek a szavak színét kellett megnevezniük, amelyek színes betűkkel voltak írva. Ezt az feladatot könnyen teljesítették. Azonban amikor a szavak maguk a színek neveit képviselték, de más színnel voltak írva, például a "sárga" szó piros betűkkel, sok hibát követtek el. Annak ellenére, hogy a szavak jelentése nem releváns volt a feladat

szempontjából, a résztvevők nem tudták figyelmen kívül hagyni azt. Ugyanígy egy bűvész irreleváns mozdulatait vagy a ventriloquist jól látható szájmozgását sem tudjuk figyelmen kívül hagyni (Bernáth-Révész, 1995).

Az említett jelenségek magyarázatára ésszerűnek tűnik az a feltételezés, hogy nem szűrjük ki az ignorált, figyelmet nem kapó információt, hanem figyelmi kapacitásunk korlátozott. Egy hangkövetéses feladat annyira összetett és figyelmet igényel, hogy nem tudunk másik csatornára figyelni. Viszont ha, például Moray tapasztalata alapján, már elég gyakorlottak vagyunk, akkor ennek a tevékenységnek a végzése már csak kevesebb figyelmi kapacitást igényel. Egy hétköznapiabb példa erre: egy kezdő autóvezető eleinte minden mozdulatra figyel, "ki sem láthat az autóból", mert teljes figyelmi kapacitását leköti a pedálok és a sebességváltó kezelése. Néhány hónap múlva azonban már könnyedén beszélget, miközben a háttérben a kedvenc zenéje szól. Azonban azonnal abbahagyja a beszélgetést, ha bonyolultabb forgalmi helyzetbe kerül, mert ilyenkor az autó irányítása ismét nagyobb figyelmi kapacitást köt le (Bernáth-Révész, 1995).

A figyelmi kapacitás korlátozottságára vonatkozó kérdést Neisser és munkatársai vizsgálták egyetemi hallgatókkal végzett kísérletükben, ahol azt próbálták megérteni, képesek-e egyszerre történeteket olvasni és diktálás után írni. Kezdetben ez nehezen ment, de hat hét napi egyórás gyakorlása után a teljesítményük elérte azt a szintet, mint amikor külön-külön végezték a két feladatot. További gyakorlással ráadásul megtanulták, hogy a diktált szavak helyett a fölérendelt kategóriákat írják le, például az "asztal" helyett "bútor". Ez átmeneti zavart okozott az olvasási teljesítményben, de néhány hét múlva már ezt a bonyolultabb feladatot is megoldották. Ezek alapján arra lehet következtetni, hogy nincs "beépített" előre meghatározott korlát a figyelmi kapacításban.

Azonban az emlékezeti rendszer határt szab annak, hogy hány dologra tudunk egyidejűleg odafigyelni. A rövid távú memóriánk kb. hét egységet képes tárolni egyszerre, ami behatárolja azt, hogy hány dologra tudunk egyszerre odafigyelni.

Treisman egy újabb kísérletében kimutatta, hogy amennyiben a feldolgozás automatikus, akkor az elemeket egyszerre, párhuzamosan dolgozzuk fel, és nincs kapacitáskorlát. Ez általában akkor érvényesül, amikor a feladat megoldásához elegendő az egyszerű vonáselemzés. Ha a feladat összetettebb, akkor kontrollált feldolgozásra van szükség, ami egymást követő lépésekben történik és időigényesebb (Bernáth-Révész, 1995).

Automatikus és kontrollált figyelem. A hagyományos figyelmi elméletek általában olyan helyzetekre összpontosítottak, ahol az emberek tudatosan irányítják figyelmüket bizonyos ingerek felé. Az ilyen tudatos figyelem irányított erőfeszítés eredményeként

kontrollált figyelmezettségnek nevezzük, ellentétben az automatikus figyelemmel, amely tudatos erőfeszítés nélkül, ösztönösen történik. Az autóvezetés példáján keresztül láthatjuk, hogy általában ez a két típusú figyelem egymásra épülnek; az eleinte kontrollált figyelem, ami szükséges az új dolgok elsajátításához és gyakorlásához, később átadhatja helyét az automatikus figyelemnek. Ennek előnye, hogy felszabadul figyelmi kapacitás más tevékenységekre. Ugyanakkor hátránya, hogy új helyzetekben nem vagy csak korlátozottan alkalmazható.

A kontrollált folyamatok nagyon lekötik a figyelmet, ami megnehezítheti annak megosztását más tevékenységek között. Funkciójuk kettős: egyrészt lehetővé teszik olyan összetett problémák megoldását, amelyekhez azonnal nem lennénk képesek, másrészt lehetővé teszik a rugalmas alkalmazkodást új helyzetekben, amikor a régi, automatikus reakciók már nem megfelelőek.

A kontrollált folyamatoknak két korlátja van: egyrészt a figyelmi kapacitás korlátja, másrészt az a lehetőség, hogy bizonyos automatikus folyamatok megzavarhatják a szándékos figyelmet, például egy vészjelzésre adott azonnali reakció, mint amikor az anya azonnal felhagy az olvasással, ha a csecsemő sírni kezd (Bernáth-Révész, 1995).

1.2. A figyelem fejlődésének aspektusai

A fejlődési szempontú megközelítés a figyelmi folyamatok mélyebb megértését teszi lehetővé, amelynek során a genetikai háttértényezők és a figyelem megismer funkciókkal (memória, észlelés, nyelv) való kapcsolatai is ismertté válnak. A figyelmi rendszer gyermekkori alakulása elnyújtott, protektív fejlődési utat jár be csecsemőkortól egészen a kései serdülőkorig. A három figyelmi hálózat működésére utaló jelek már az első életévben kimutathatók, bár funkciójukat tekintve még nem függetlenek egymástól, és fejlődésük eltérő ütemű idegrendszeri érési folyamat során alakul ki. Az aktivációs és orientációs hálózat működése korai, míg a végrehajtó figyelem később alakul ki.

Az újszülöttek nagy része alvással tölti az idejét, így az első három hónapban az aktivációs hálózat működését az éberség és alvás állapotváltozásai határozzák meg. A tizenkét hetes kortól kezdve a csecsemők kevesebb időt töltenek alvással a nap folyamán, és hosszabb ideig tudnak éber állapotban lenni. Az éber állapot és figyelem fenntartása kezdetben erősen függ a külső, általában gondozó által biztosított érzékszervi ingerektől (Zsidó-Lábad, 2023).

Az első hónapban a gyermeknél megjelenik az orientációs reflex, mint az utóbbi kognitív tevékenység további fejlődésének alapja. Figyelme most már az szokatlan, különösen élénk tárgyakra irányul, amelyek már nem okoznak számára aggodalmat. Ez a

figyelem az első érdeklődés megnyilvánulásával kapcsolódik a környező tárgyakhoz. Megjelenik a figyelem koncentrációs reakciója abban a pillanatban, amikor a gyermek tekintetét az érdeklődést kiváltó tárgy felé irányítja, megmerevedik, és odahúzódik az irányába. Az első olyan tárgy, amely koncentrációt vált ki, a felnőtt arc. Ez a reakció később részévé válik a felélénkületi komplexumnak, amikor a gyermek hosszabb ideig koncentrálni az anya arcára. A környezettel való megismerkedés a csecsemőknél közvetlen kapcsolatban áll a felnőttel való kommunikációval. A figyelmet elsősorban azok a tárgyak vonzzák, amelyekkel a felnőtt interakcióba lép, és amelyekről beszél a gyermeknek. Az első hónap végén a gyermek megtartja a tekintetét egy szokatlan tárgyon (Dutkevych, 2012).

A gyermek figyelme először a tárgyak statikus külső jellemzőire irányul (szín, fényesség, élénkség, méret, hangképzés képessége). Ahogy a gyermek mozgásos tevékenysége fejlődik, és megjelenik a fogás képessége, a gyermek érdeklődése áttér a tárgyakkal való tevékenységekre. A figyelem hat hónapos kor után válik a gyermek tárgyakkal való manipulációjának és a tárgyalapú tevékenységekbe való átmenet feltételévé. A gyermek hosszú ideig kipróbálja a tárgyakat, vizsgálja azokat, ami lehetetlen lenne a figyelem nélkül. Ez az orientációs-kutató tevékenység robbanásszerű fejlődéséhez vezet, amelyben a környezet felfedezésének képessége és vágya megnyilvánul.

A csecsemőkorban kialakulnak az első figyelem tulajdonságai, amelyek összefüggnek a gyermek tárgyak elsajátításában elért sikerekkel. Az első életév végére a gyermek képes lesz két tárggyal egyidejűleg tevékenykedni, elosztva a figyelmét: például a labdát a bal kézzel löki, míg közben a jobb kézzel rázza a dobozt. Amikor a gyermek kiveszi a dobozból a kisebb tárgyakat (különböző alakú kockákat), a figyelme átvált a már kivett tárgyról a még a dobozban lévőre.

Egy éves kor után a járás és beszéd elsajátítása jelentősen növeli a gyermek önállóságát a valóság megismerésében. Egyre több tárgy válik elérhetővé a gyermek megismerésére és tevékenységére. Ezek az körülmények ösztönzőként szolgálnak a csecsemő figyelem további fejlődéséhez (Dutkevych, 2012).

A figyelem terjedése növekszik (a gyermek különböző tulajdonságokra irányítja figyelmét a tárgyakban), a figyelem elosztása és átváltása is javul. Kialakulnak azok a feltételek, amelyek lehetővé teszik a szándékos figyelmet, mivel a gyermek önállóan dönti el, mely tárgyakra irányítsa figyelmét. A gyermek képes lehet egy izgalmas tevékenységet 8-10 percen keresztül koncentráltan végezni.

A figyelem szervezésében mind a gyermek saját, mind a felnőtt beszéde kezdi játszani szerepét. Először a gyermek megtanul cselekedni a felnőtt által adott rövid és érthető

utasítás alapján. A felnőtt utasításának végrehajtásához a gyermeknek összpontosítania kell, ami ebben az esetben akaratlagos figyelemnek tekinthető. Megjelennek az első öntanítások, amikor a gyermek önmagáról beszél a harmadik személyben: "Péter most meg fogja mosni a kezét".

A felnőtt továbbra is az egyik legfontosabb megismerési és figyelem központ marad, a gyermek figyelmének fejlődésében a legnagyobb ösztönző erő. A vágy a felnőtt beszédének megértésére vezet a gyermek figyelem koncentrációjának meghosszabbításához a felnőtt szavaira, amit csak akkor lehet megérteni, ha végighallgatod. A gyermek örömmel és érdeklődéssel hallgatja a felnőtt által hangsúlyosan előadott gyermekirodalmi műveket (rímek, nyelvi játékok, versek, mesék, történetek), akár megfelelő vizuális segítség nélkül is. Ez elősegíti a társas, közvetett, akaratlagos figyelem fejlődését (Dutkevych, 2012).

Már a nagyobb óvodásoknál tapasztalható, hogy a figyelem tartóssága szembetűnően növekszik. Ezek a gyerekek már hosszabb ideig képesek elmerülni a játékban vagy más érdeklődést keltő tevékenységekben, mint például rajzolás, kivágás, ragasztás.

Vizsgálatok kimutatták, hogy az óvodás korú gyermekek figyelmi tartóssága a harmadik és hatodik életév között folyamatosan növekszik. Például, egyéves korban a játékra fordított idő átlagosan 14 perc, hároméves korban már 27 perc, míg hatéves korban akár egy órán át is képesek játszani (Gonobolin, 1976).

A figyelem elterelődésének megfigyelése szintén azt mutatja, hogy az óvodáskorban a figyelem koncentrációja és tartóssága gyorsan növekszik. Míg egy hároméves gyermeknél átlagosan tíz perc alatt három figyelemelterelődést tapasztalhatunk, a négy-öt éveseknél ez a szám nem éri el a kettőt, míg a hatéveseknél csak egy előfordulásról beszélhetünk.

Lényegesen kibővül azoknak a tárgyaknak a köre, amelyekre a gyermek figyelmé irányul. Míg az óvodáskor előtti gyermek főként olyan tárgyakra figyelnek, amelyek különféle érzelmeket váltanak ki (pl. öröm, félelem), az óvodás korban a figyelem már nemcsak érzelmekre, hanem a gyermek intellektuális érdeklődésére is irányul.

Az óvodás korú gyermekek figyelmi fejlődésében a játék játszik kulcsszerepet, mint a gyermeki tevékenység alapvető formája. Különleges megfigyelések alapján kimutatták, hogy a 3-4 évesek tevékenységének időtartama általában nem haladja meg a 17,5 percet, ha valamilyen felnőtt által adott feladatot kell teljesíteniük, viszont didaktikus játék során ez az idő elérheti a 22,1 percet. Az 5-6 éves óvodásoknál ez az időtartam az első esetben 62,8 perc, míg a másodikban akár 71,7 perc is lehet.

Azonban még az óvodáskor előtti és óvodáskorú gyermekek is nehezen irányítják figyelmüket. Nehézséget jelent számukra, hogy figyelmesen keresgéljenek egy tárgy után,

miközben szándékosan próbálnak koncentrálni rá. Ezt jól mutatja egy kísérlet, amelyben öt éves gyermekeket arra kérték, hogy mutassák meg egy kis képen, melyik gyermek vesztette el a kesztyűjét a jégpályán csúszkáló gyermekek közül. Ehhez figyelmesen kellett végignézniük a képen ábrázolt gyerekek kezét. Sokan azonban nem tudták sikeresen teljesíteni ezt a látszólag egyszerű feladatot.

Az óvodáskorban a szándékos figyelem, a szándékos utáni figyelem és a szokáson alapuló figyelem formái még gyengén fejlettek. Ugyanakkor bizonyos elemeik a gyermek iskolaérettségének mutatóiként is szolgálhatnak (Gonobolin, 1976).

1.3. Észlelés, figyelem, koncentráció, emlékezet a kognitív fejlődés összefüggésében

A figyelem többféle módon működik. Lehet bennfentes egy adott érzékszervi modalitáson belül, például ha egy látott ingerről átváltunk egy másikra, de ugyanúgy tudunk figyelni különböző modalitások között is, például autóvezetés közben hallgatva valakit a mobiltelefonban. A figyelem kutatása korábban főleg a hallás figyelmi folyamataira koncentrált. Cherry tudományos munkáját egy olyan helyzetben mutatta be, ahol többen egyszerre beszélnek, és bár egyszerre érkeznek hozzánk a hangok, mégis képesek vagyunk kiválasztani a számunkra fontos üzenetet csak mentális eszközökkel. Ebben az esetben több jelzőre támaszkodhatunk, például a hang irányára, a beszélő szájmozgására vagy a hangjának tulajdonságaira, mint például a hangmagasság vagy a hanghordozás. Még akkor is, ha nincsenek ilyen jelzők, képesek vagyunk a jelentés alapján választani két üzenet közül, bár ez nehezebb (Atkinson, 2005).

Általános szabályként elmondható, hogy a nem figyelt információkról alig vagy egyáltalán nem emlékszünk. Ezt a figyelem követési technikával lehet jól bemutatni a hallás területén. Egy ilyen kísérlet során a résztvevőknek két teljesen eltérő szöveget játszanak, de csak az egyiket kell figyelniük és ismételniük. Miután kikapcsolják a magnót, a személyeket kikérdezik a nem követett szövegről. A beszámolók általában csak a hang fizikai tulajdonságaira, például a hang magasságára vagy a beszélő nemére vonatkoznak, a szöveg tartalmáról pedig alig vagy egyáltalán nem emlékeznek. Hasonló eredményeket mutat Loftus (1972) a látás területén is. Az ő kísérletében két képet mutattak egymás mellett, és arra kérték a személyeket, hogy csak az egyiket nézzék meg. Az eredmények azt mutatták, hogy a megfigyelt képre vonatkozó emlékek jók voltak, a nem figyelt képre vonatkozóak azonban szinte teljesen eltűntek.

Kezdetben azt hitték, hogy a nem figyelt ingereket teljesen kiszűrjük, de ma már sok adat azt bizonyítja, hogy észlelőrendszerünk valamilyen mértékben feldolgozza ezeket az ingereket, még akkor is, ha azok soha nem válnak tudatossá. Például saját nevünket nagy

eséllyel meghalljuk a nem figyelt szövegben, akkor is, ha azt halkán mondják. Ez arra utal, hogy az észlelőrendszerünk alacsony szintjein nyomot hagy a nem figyelt információ. A figyelem hiánya nem teljesen blokkolja az üzenetet, hanem inkább csak elhalványítja, mint egy hangerőszabályzó, amely lehalkítja a hangot, de nem kapcsolja ki teljesen (Atkinson,2005).

1.4. Figyelemzavar és fajtái

A figyelemzavar a figyelmi funkciók zavara. A gyermekek nem képesek hosszú ideig egy dologra összpontosítani, így figyelmük könnyen elterelődik. Ahogy korábban említettem, a gyermekek életkorának előrehaladtával a figyelem koncentrálásának ideje is nő. A figyelemzavarral élő gyermekek esetében ez a folyamat nem kiegyensúlyozott, nem tökéletes. Mivel figyelmük csak rövid ideig képes összpontosítani, gyakran nem tudják befejezni a megkezdett feladatokat vagy játékokat. Különböző tevékenységeket gyorsan váltogatnak, és minden olyan feladatnál nehezebben teljesítenek, ahol kitartó figyelem szükséges.

A figyelemzavar típusai:

- A figyelem összpontosításának gyengesége
- A figyelem fenntartásának nehézsége
- A figyelem megosztásának képtelensége
- A figyelem terjedelmének zavara

A gyermekek figyelemzavarának egyik oka, hogy nem képesek tudatosan, akaratlagosan szelektálni az ingereket. Figyelmük könnyen elterelődik, és az ingerek kategorizálása lassan történik (Boros, é.n.).

A figyelemhiányos személyek számára nehéz egy dologra hosszabb ideig összpontosítaniuk, és hamar unalmassá válik számukra egy feladat, ha pár percig kell vele foglalkozniuk. Bár könnyedén, erőfeszítés nélkül képesek odafigyelni valamire, amit élveznek, a tudatos, szándékos koncentráció – mint például egy feladat elvégzése vagy új dolog megtanulása – komoly nehézséget okoz számukra.

A figyelemzavar egyik legfőbb tünete, hogy az érintett gyermekek nem képesek kitartóan koncentrálni. Figyelmüket könnyen elterelik apró, lényegtelen dolgok. A szétszórt figyelem miatt cselekedeteik szertelenek, céltalanok és változékonyak a kortársaikhoz képest. Az eredeti terveiktől és feladataiktól könnyen eltérnek, ezért egy idő után elkerülik az olyan feladatokat, amelyek jelentős koncentrációt igényelnek.

Bár nem kitartóak semmilyen tevékenységben, előfordulhat, hogy egyes helyzetekben – például orvosi vagy pszichológiai vizsgálatok alatt – szokatlanul hosszú ideig képesek

figyelni, és kitartani. Gyakori, hogy nem emlékeznek a korábban megjegyzett információkra, képtelenek felidézni, mi volt a kérdés, vagy mit kellene tenniük, például mi a házi feladat. A részletekre nem tudnak figyelni, felületesek, de gyakran egy teljesen lényegtelen dolognál ragadnak le, ami eltereli őket (Bujdosó, 2017).

A tartós szellemi erőfeszítést igénylő feladatokat igyekeznek elkerülni. Az iskoláskorban már jól látható, hogy képtelenek koncentrálni, nemcsak emlékezeti problémáik vannak, hanem sokszor beszédük is összefüggéstelen. Írásképük a növekvő elvárásokkal egyre rendezetlenebbé válik. Lehet, hogy lassabban olvasnak vagy számolnak, de akár a túl gyors, kapkodó tempó is folyamatos hibákhoz vezethet. Figyelmük gyorsan elterelődik, gyorsan kifáradnak, és a feladatokat nem képesek hosszú ideig fenntartani. Még a legkisebb akadály is elveheti a kedvüket a feladat folytatásától. Emellett a napi rutinfeladatokat, mint az öltözködés vagy tisztálkodás, szintén megterhelőnek találják. Nem képesek reálisan felmérni saját képességeiket, ezért gyakran dühösek vagy sírnak, ha korlátaikba ütköznek. Másokkal szemben nagyon kritikusak, éberén figyelik a hibákat, de a sajátjukat nem veszik észre (Bujdosó, 2017).

Figyelemhiányos hiperaktivitás zavar (ADHD)

A figyelemhiányos hiperaktivitás zavar (ADHD) (figyelemzavar hiperaktivitással (ADHD: Attention Deficit with Hyperactivity Disorder) neurológiai természetű fejlődési rendellenesség, melynek vezető tünete a figyelemzavar, kísérő tünetei a hiperaktivitás, feledékenység, gyenge impulzuskontroll.

Ez ma az egyik leggyakrabban diagnosztizált gyermekkori pszichiátriai kórkép. Az óvodáskorban megjelenő problémák általában a szülői nyomást növelik, így még nehezebbé téve a beiskolázással és a neveléssel járó problémákat. A figyelemzavar tünetei nem kizárólagosak, időnként mindenki-nél megfigyelhetők. A figyelemzavarban szenvedőknél ezek intenzívebbek, tartósak és egyszerre több figyelhető meg.

Az okok között leginkább genetikai okokat említene, de sokkal valószínűbb a genetikai és környezeti hatások együttese. Más, nem-genetikai eredetű esetben a betegség oka az anya terhesség alatti alkoholfogyasztása, aktív vagy passzív dohányzása, magas ólomszint a szervezetében, a kora- szülöttség, alacsony testtömeg születéskor, az agy prefrontális (homloki) részének sérülése születéskor (Bujdosó, 2017).

Figyelemzavar hiperaktivitással

A hiperaktivitás az esetek túlnyomó többségében a figyelemzavar egyik legszembetűnőbb tünete. A felmérések szerint az iskoláskorú gyerekek 3-10 százalékánál fordul elő, és sokszor jár együtt valamilyen részképesség-zavarral (diszlexia, diszkalkulia). Néhány szinonimát gyakran használnak a hiperaktivitás meghatározására, ilyen például a

hiperkinetikus szindróma, pszichoorganikus szindróma (POS). Mivel azonban hiperaktivitás nem létezik figyelemzavar nélkül (viszont figyelemzavar létezik hiperaktivitás nélkül), ezért hivatalosan a probléma meghatározására, a fent említett „figyelemzavar hiperaktivitással” a helyes kifejezés. Ennek ellenére a köznyelvben, még a szakmai nyelvezetben is a hiperaktivitás a legelterjedtebb megnevezés. Ezt a tünetegyüttest a Köznevelési Törvény: a sajátos nevelési igényű gyermek fogalmához sorolja.

A Hiperkinetikus zavar vagy ADHD egy olyan pszichiátriai kórkép, amely főként gyermekeket és fiatalokat érint világszerte. A becslések szerint az iskoláskorú gyermekek

5 %-át érinti az ADHD, azon belül is kétszer-háromszor annyi fiút, mint lányt. Mivel a betegséget még mindig nem ismerik el teljesen, az érintett gyermekek és serdülők kevesebb, mint a fele kapja meg a diagnózist. Ennek eredményeképpen még ennél is kevesebben részesülnek a megfelelő kezelésben (Bujdosó, 2017).

Hiperaktivitás

Másik fontos alaptünet a hiperaktivitás, túlmozgékonyosság. A rendellenességeknek ezt a csoportját olyan viselkedés jellemzi, mely szociálisan elfogadhatatlan és gyakran sokkal zavaróbb környezetük számára, mint akiket érint. A rendellenesség jellemzője a fejlődésileg nem megfelelő fokú figyelmetlenség, impulzivitás és hiperaktivitás. Általában különböző mértékben, de mindhárom terület zavart mutat. Hiperaktivitás esetén, pl. a szenzoros területek nagyon aktívak, de az ingerszelekció-ért felelős területek elégtelenül működnek. Ez az elégtelen működés idővel jelentősen normalizálódhat spontán módon is, a nemi éréssel párhuzamosan. Az agyi struktúrák érése tehát nagy szerepet játszik a hiperaktivitás csökkenésében. Ez az érés elő is segíthető speciálisan erre kidolgozott mozgásos fejlesztő terápiákkal.

A hiperaktivitás önmagában nem okoz zavarokat, csupán egy eltérő idegrendszeri működés, melynek háttérében ép intellektus áll. Ez az eltérő idegrendszeri működés a korai és későbbi élet- szakaszok környezeti hatásainak függvényében különböző szinten és módon, de befolyásolják a gyermekek fejlődését egész életükön át. Zavarrá akkor válik, ha diszharmonikus fejlődés miatt a gyermek önértékelése már a korai szakaszban is sérül, önbizalma csökken, sem önmagát nem képes elfogadni, sem környezetével nem képes elfogadtatni önmagát, nem tanulja meg kontroll alatt tartani impulzusait, nem tud eléggé önmagára és befelé figyelni, nem tudja optimálisan kifejezni önmagát, ezért környezetével a konfliktusainak száma drasztikusan megnő. Az, hogy milyen mértékű zavarrá vagy milyen korai életszakaszban alakulhat ki a zavar, nagymértékben függ attól, hogy a gyermek frusztrációi milyen gyakoriságúak és milyen mértékűek, valamint az, hogy a

felnőtt környezete mikortól kap külső segítséget a tünetegyüttes azonosításához és a vele való bánásmódhoz (Bujdosó, 2017).

A hiperaktivitás jellemzői

A hiperaktív gyermek nem tud a feladatnál maradni, elkalandozik, legtöbbször nem tudja befejezni azt. Nehézséget okoz számára a munka megszervezése. Gyakran tűnik úgy, hogy nem figyel, vagy nem hallotta, mit mondtak neki. Munkája általában rendetlen, hanyag. Képtelen megvárni, hogy felszólítsuk, nem tudja kivárni a sorát. Az instrukciót nem tudja végigkövetni, félbeszakítja a tanárt az órán, bekiabál. Képtelen ülve maradni, mindig babrál, matat, leejt. Nehezebbé esik a szabálykövetés stb. A tünetek száma és mértéke életkorilag változhat. Másodlagos jellemzőkként dührohamokat, alacsony tűrőképességet és önértékelést, valamint iskolai teljesítményzavart (alulteljesítést) figyelhetünk meg.

A hiperaktív ember mintha mindig mozgásban lenne, nem tud nyugodtan ülve maradni. Esetleg össze-vissza rohangál, folyamatosan beszél. A hiperaktív gyermek fészkelődik a székén, vagy mászkál a szobában, esetleg lóbálja a lábát, mindent megtapogat, vagy hangosan kopog a tollával. Folyamatosan nyüzsög, "izeg-mozog", túl mozgékony, nyugtalan, többnyire fegyelmezetlen, impulzív, nem bír megülni, valamivel foglalatosskodik, babrál. Mozgása gyors, kapkodó, felületes, gyakoriak a felesleges mozdulatok. Egész lényre vibrál, figyelme szétszórt, nem képes koncentrálni egyetlen dologra.

A szociális normákat képtelen betartani, nem tud várni, mások mondandójába vág, sokat beszél spontán is, ilyenkor túl hangos, összességében nehezen kezelhető. Érzelmileg többnyire labilisak, gyakoriak a dühkitörések, a beilleszkedési problémák miatt a közösség gyakran kirekeszti őket, ami önértékelési problémákhoz vezethet, mely végül öngerjesztő folyamatként tovább rontja a tüneteket. Tanulási zavarok, hadarás esetén gyakori kísérőjelenség. A hiperaktivitáshoz társulhat specifikus tanulási zavar. Ellentéte a hipoaktivitás (Lassan mozdul, lusta a mozgásban, a beszédben. Kevés a mozgásigénye, megfontol minden mozdulatot. Elüldögél akár naphosszat egy helyben (Bujdosó, 2017).

II. AZ ÓVODÁS GYERMEK FIGYELEM ÉS KONCENTRÁCIÓ KÉPESSÉGÉNEK MÉRÉSE

A szűrés fogalmát leginkább az egészségügyi szűrések kapcsán ismerjük a kora gyermekkori intervencióban. Ezek általában életkorhoz kötött kötelező vizsgálatok, amelyeket újszülöttosztályokon, perinatális intenzív osztályokon végeznek, később pedig a házi gyermekorvosok és védőnők részeként. A szűrés során a rejtett problémák felfedezését, azonosítását értjük. A szűrés célja, hogy időben, még a problémák megjelenése előtt megfelelő hatékonysággal, megelőző jelleggel kezeljék az eltéréseket. Ez magában foglalhatja a további vizsgálatokra való irányítást, de főként a mihamarabbi gyógyítás felé történő irányítást. Azon gyógymódok megtalálása, amelyek csökkentik az eltérések súlyosságát és azok másodlagos hatásait, kulcsfontosságú. A kora gyermekkorban végzett egészségügyi szűrések rendszere Magyarországon jól szervezett, különösen az elmúlt évek rendszeres fejlesztéseinek köszönhetően. A problémával azonosított gyermekek számára az egészségügyi ellátáson túl olyan szolgáltatások is elérhetővé válnak, amelyek a köznevelés szociális szférájára irányítanak. Például, ha egy csecsemő korai pszichomotoros fejlődése szokatlan vagy lassú, a pedagógiai szakszolgálat korai fejlesztő munkacsoportja lehet az, amely a gyermek fejlődését különböző módszerekkel támogatja, harmonizálja és továbbköveti. Az egymást támogató munka a két tárca között jelenleg bizalmi szakaszban van, de még mindig szükség van az együttműködés és az átláthatóság javítására a szűrési rendszerben. Célunk az, hogy áttekintsük a köznevelés korai szűrőmunkáját, és a meglévő gyakorlatot felhasználva olyan iránymutatást adjunk, amely segíti a résztvevőket - óvodapedagógusokat, gyógypedagógusokat, pszichológusokat - a korai szűrők rendszerében, javaslatokat adva az azonosítás különböző szintjein való eljárásokra, és optimalizálva a szűrést a gyerekek ellátásának javítása érdekében.

A szűrés-jelzés célja az első kockázati tényezők és jelek korai felismerése, a probléma szűrése és azonosítása. Szükség esetén - ha probléma merül fel - javaslatok megfogalmazása a megoldásra, valamint az egészségügyi, szociális és közoktatási ellátásokba és szolgáltatásokba való továbbirányítás (Szvatkó és mtsai, 2018).

Figyelemfelmérő módszerek

Az alábbiakban bemutatásra kerülnek azok a figyelem és koncentráció készség mérésére szolgáló módszerek, amelyek javasoltak az óvodai nevelésben. Az alábbi módszerek alapján fel lehet mérni a gyermek figyelmének állandóságát, stabilitását,

produktivitását. A tesztek nem csak a gyerekek figyelmének fejlesztésére és mérésére szolgálnak, hanem felnőtteknél is lehet alkalmazni.

Teszt „TOULOUSE – PIERON” teszt

Cél: A figyelem koncentrációképességének vizsgálata, egyszerű absztrakt ábrák vizuális diszkriminációjának monoton munkája közben.

A “TOULOUSE–PIERON” teszt típusa

Figyelemvizsgáló pszichometrikus gyorsaság mérő (speed) teszt. Értelmezés szerint: objektív direkt, egyszerű eljárás. Lebonyolítás szerint: non – verbális (absztrakt-figurális), papír-ceruza, kötött feladat-válasz – típusú teszt. Csoportosan is alkalmazható. Mivel kifejezett memória-egységeket nem tartalmaz, az indirekt emlékezetet pedig általában elfedi a diszkriminációs feladat, egy-két hónap eltelte után ismételtethető. Ennél rövidebb idő (1-2 nap) eltelte után is használható, azonban ilyen esetben csak az előző vizsgálat leletéhez viszonyított értékeket szabad figyelembe venni, nem pedig a standard szintértékeit.

A “TOULOUSE–PIERON” teszt

A tesztlap (Melléklet № 1) összesen 400 jelet tartalmaz, elrendezve 20 sorban, soronként 20 ábrával. A lap felső részén, a mátrixon kívül, négy kiemelt mintaára található. A feladat ezeknek a mintáknak az azonosítása a többi, hasonló alakzat között, és azok megjelölése.

A jelek 4 mm oldalhosszúságú négyzetek, amelyek mindegyikében egy-egy kis vonalka helyezkedik el. A vonalkák elhelyezkedése különbözteti meg az egyes ábrákat egymástól: lehetnek a négyzet felső vagy alsó oldalának közepén, a jobb vagy bal oldalon (az oldalra merőlegesen), illetve indulhatnak a négyzet valamelyik sarkából diagonális irányban. Összesen nyolcféle elrendezés lehetséges, ezek közül négy szerepel mintaként a tesztlap tetején. A feladat ezeknek a minta szerinti jeleknek a felismerése és megjelölése.

Instrukció: „A lap tetején négy egymáshoz hasonló kis ábrát láttok. Ezek abban különböznek egymástól, hogy a kis négyzeteken belül a vonalka más-más helyen áll: az egyik bal oldalon, a másik alul, a harmadikon a bal alsó sarokban, a negyediken pedig a jobb felső sarokban. Ezeket alaposan figyeljétek meg!

A feladatokat az lesz, hogy a lap többi részén található ábrákat soronként, balról jobbra haladva nézzétek végig. Ha olyat találtok, amely teljesen megegyezik a felső négy mintából valamelyikkel, húzzátok át piros ceruzával! Azokat az ábrákat, amelyek eltérnek – vagyis a vonalka más helyen van – hagyjátok figyelmen kívül! Értitek a feladatot? Ha igen, kezdhetjük.”

A “TOULOUSE–PIERON” teszt értékelése:

Az értékelés első feladata a diszkriminációs teljesítményének ill. mennyiségének a megállapítása. Ezen azt kell érteni a jelen esetben, hogy a rendelkezésre álló 5 perc alatt hány ábrát nézett át és végezte el a diszkriminációs műveletet? (Természetesen ebben a teljesítményben nemcsak a megjelölt ábrák számítanak, hanem azok is, amelyeket a diszkriminációs ítélet a minta-ábráktól különbözőnek nyilvánított. Gyakorlatilag a teljesítmény mennyiségét az első sor ábrájától az utolsó megjelölt ábraig terjedő halmaz teszi ki.) Ennek összeszámolását megkönnyíti a teszt felépítése és elrendezése: soronként 20-20 ábra lévén, a teljesítményt nem kell egyenként megszámlálni. A mennyiségi teljesítmény jelzése: n

A hibakereső sablon segítségével meg kell állapítani a hibákat. A hibák két típusa:

- a mintákkal azonos ábrák megjelölésének elmulasztása (kihagyások),
- azoknak az ábráknak az áthúzása, amelyek nem egyeznek meg a minta ábráival (téves jelölések).

Egyszerű esetben a kétféle hibafajtát nem kell különválasztani, hanem mindkettőt hibának tekintve össze kell számolni az összes hibák számát.

(Azokban a vizsgálatokban, amelyekben erre igény merül fel a hibák számát időegységenként is lehet mérni.) A hibák jelzése: **H**. Ezután következik a figyelem koncentrációjának relatív minőségi teljesítménye – a munkateljesítmény viszonylatában kifejezve. Ennek jelzése: **T %** (Arany-Girasek-Palásthy, 2017).

“Korrekción próba” teszt (B. Bourdon, 1895)

B. Bourdon 1895-ben létrehozott egy figyelemkoncentrációt és fáradékonyságot vizsgáló tesztet felnőttek számára (Melléklet №2). A feladat az volt, hogy véletlenszerű sorrendbe helyezett betűhalmazból meghatározott betűket húzzanak alá a vizsgált személyek.

Ezt a tesztet a későbbiekben többen is továbbfejlesztették, gyermekek számára is többféle változatban található meg (Melléklet №4, №5, №6, №7).

A korrekciós próba alkalmazásának terjedelme nagyon széles – az óvodás kortól a nyugdíjas korig. Tehát ennek a tesztnek a használatára gyakorlatilag nincsenek életkori korlátozások – fontos, hogy a megfelelő ösztönző anyagot válasszuk ki.

Eszközök: A kutatás elvégzéséhez szükséges egy stopper, toll vagy ceruza és egy munkalap (Melléklet № 3).

Számos változata létezik a korrekciós próbának: betűs, számjegyes, gyűrűs, rajzok és piktogramok gyermekek számára.

Instrukció: A kísérlet során a vizsgált személynek egy olyan oldalt mutatnak, amely véletlenszerűen elrendezett jelekkel van kitöltve. Ezek lehetnek számok, betűk, geometriai formák, miniatűr rajzok. A vizsgált személy feladata: megtalálni egy bizonyos jelet, és azt meghatározott módon kiemelni (a munkalaptól függően) – aláhúzni, áthúzni, megjelölni. A pszichológus adja meg, hogy pontosan melyik jelet és mit kell csinálni vele.

Példa az utasításra a gyermekek munkalapjához (ahol levelek és házikók vannak) – „Rajzolj ablakot minden házikóba, és ágazatot minden levélbe.”

A “Korrektúrási próba, B.Bourdon” teszt értékelése:

Az eredmények feldolgozásakor és értékelésekor meghatározzák a képen szereplő tárgyak számát, amelyeket a gyermek 2,5 perc alatt nézett át, tehát az egész feladat végrehajtása alatt, valamint külön-külön az egyes 30 másodperces intervallumokban. Az így kapott adatokat egy képletbe helyezik, amellyel meghatározzák a gyermek figyelmének két jellemzőjének szintjét: a produktivitást és a stabilitást:

$$S = (0.5 * N - 2.8 * n) / t$$

ahol:

S – a figyelem produktivitásának és stabilitásának mutatója;

N – a gyermek által a munka során átnézett képen lévő tárgyak száma;

t – a munka ideje;

n – a munka során elkövetett hibák száma. A hibák közé tartoznak a kihagyott szükséges vagy áthúzott nem szükséges képek.

A pszichodiagnosztikai adatok mennyiségi feldolgozása után a fenti képlet alapján hat mutatót határoznak meg: egyet az egész munkavégzés időtartamára (2,5 perc), a többi pedig minden egyes 30 másodperces intervallumra. Ennek megfelelően a t változó az 150 és 30 értékeket veszi fel a módszerben.

Fejlesztési szint meghatározása:

10 pont – a figyelem produktivitása és stabilitása nagyon magas.

8-9 pont – a figyelem produktivitása és stabilitása magas.

4-7 pont – a figyelem produktivitása és stabilitása közepes.

2-3 pont – a figyelem produktivitása és stabilitása alacsony.

0-1 pont – a figyelem produktivitása és stabilitása nagyon alacsony.

A munka eredményei alapján készíthető egy produktivitási grafikon, ahol a függőleges tengelyen az 30 másodpercenként átnézett jelek száma, a vízszintes tengelyen pedig az eltelt idő van feltüntetve. Ha a grafikon görbéje a munka végén enyhe emelkedést mutat, a vonal közepén egyenletes magasságú, és a munka elején enyhe csökkenés tapasztalható –

ez normális figyelemeloszlási görbét jelez (magas munkasebességnél előforduló hibákkal), kifejezett stabil munkavégzési periódussal.

Ha a munkaképesség görbéje éles ingadozásokat mutat az egész hosszában, vagy csökken a munka végén – ez figyelmeztet a figyelem gyors kimerülésére, és pszichofizikai problémákra utalhat a gyermeknél (túlterhelés érzelmi, fizikai vagy intellektuális terhelések hatására; szomatikus betegség, vagy más okok, például motiváció hiánya, stb.) (Mishchenko, 2020).

“Korrektációs próba” teszt

Cél: A figyelem elosztásának és váltása sebességének, térfogatának és stabilitásának meghatározása.

Eszközök: Korrektációs mátrix ábrákkal, ceruza a gyermek számára, a 4. számú eredményrögzítő lap.

Instrukció: A gyermeknek meg kell néznie a táblázatot, amely ábrákat tartalmaz (Melléklet №8).

„Nézd meg figyelmesen ezt a táblázatot. Neked minél gyorsabban három különböző elemet kell különböző módokon áthúzni az egész táblázatban. Például: négyzetet – vízszintes vonallal, kört – függőleges vonallal, a csillagot pedig – keresztvonallal. (Példát mutass a gyermeknek.) Kezdj el és fejezd be a parancsomra.”

A munkát akkor kell abbahagyni, amikor a gyermek befejezi a 10. sort (összesen 100 karaktert néztek át és dolgoztak fel). Rögzítik a feladat elvégzésének idejét és a hibák számát. Ez a teszt arra is használható, hogy információkat nyerjünk a gyermek munkaképességéről. Ehhez minden 30 másodpercben egy felnőtt színes ceruzával értékel a rögzítő lapon (figyelmeztetve a gyermeket). Vagy a gyermekek (csoportos vizsgálat) a pszichológus parancsára minden 30 másodpercben más színű ceruzával dolgoznak. Ezután kiszámolják a minden 30 másodpercben átnézett karakterek számát, és elkészítik a termelékenységi grafikonját (a függőleges tengelyen az átnézett karakterek számát (z) jelölik minden 30 másodpercben, a vízszintes tengelyen pedig az eltelt időt (t) – 30 másodperces szakaszokkal).

A “Korrektációs próba” teszt értékelése:

Gyenge szint: A feladatot több mint 10 perc alatt végezték el, szinte minden sorban hiba történt, a hibák száma meghaladja a 20-at.

Közepes szint: Az eltelt idő legfeljebb 7 perc, hibák száma legfeljebb 10.

Jó szint: Az eltelt idő legfeljebb 6 perc, 3-4 hiba történt.

Magas szint: Az eltelt idő legfeljebb 5 perc, 1-2 hiba történt.

A munkaképesség grafikonjának elkészítésekor figyelembe kell venni a következőket: ha a grafikon görbéje a munka végén enyhe emelkedést mutat, a vonal közepén egyenletes magasságú, és a munka elején enyhe csökkenés van – ez normális munkaképességi görbét jelez.

Ha a munkaképességi görbe éles ingadozásokat mutat az egész hosszában, vagy a munka végén csökkenés tapasztalható – ez a figyelem gyors kimerülését jelzi. Ebben az esetben érdemes szakemberhez fordulni (S.Korobko-O.Korobko, 2014).

“Pieron-Ruzer” teszt

Cél: A figyelem koncentrációjának és állandóságának diagnosztizálása.

Instrukció: „Egy olyan tesztet kaptok, amelyen négyféle geometriai alakzat – négyzet, háromszög, kör és rombusz – látható (Melléklet № 9). A 'Kezdhettek!' jelzésre a lehető leggyorsabban és hibamentesen helyezték el a megadott jeleket ezekbe a geometriai formákba. A jeleket sorban haladva, soronként helyezték el. A feladat elvégzésére 1 perc áll rendelkezésre. Az én 'Stop!' jelzésemre azonnal hagyjátok abba a jelek elhelyezését.”

A “Pieron-Ruzer” teszt értékelése:

A hibák száma és a feladat elvégzésére fordított idő kerül rögzítésre.

Magas szintű figyelem-állandóság: 100% 1 perc 15 másodperc alatt, hibák nélkül

Közepes szintű figyelem-állandóság: 60% 1 perc 45 másodperc alatt, 2 hibával

Alacsony szintű figyelem-állandóság: 50% 1 perc 50 másodperc alatt, 5 hibával

Nagyon alacsony koncentrációs és figyelem-állandósági szint: 20% 2 perc 10 másodperc alatt, 6 hibával (S.Korobko-O.Korobko, 2014).

„Kódolás” teszt (O. Venger, G. Cukerman)

Cél: a figyelem és a munkatempó vizsgálatára. Felépítésének elve a jól ismert *Korrektációs próba* alapján készült. Az itt bemutatott módosított változat alapvető jellemzőiben megegyezik a Wechsler-teszt egyik változatával.

Eszközök: tesztlap különböző alakzatokkal (Melléklet № 10), amelyekbe a gyermeknek meghatározott jelet kell rajzolni. A teszt időre történik, ezért szükség van egy stopperóra vagy – kevésbé kényelmes megoldásként – egy másodpercmutatós órára.

A feladatlapon felül látható, hogy melyik alakzathoz melyik szimbólum tartozik. A következő, rövidített sor a gyakorlásra szolgál. Ezt követik a tényleges tesztsorok.

Instrukció: „Itt különböző alakzatokat látsz. Mindegyikbe be kell rajzolni egy saját jelet. Fent látható, hogy melyik alakzathoz melyik jel tartozik (a vizsgálatvezető rámutat a lap felső részére). Rajzold be a megfelelő jeleket a keretbe (a vizsgálatvezető a

gyakorlósorra mutat).” Ha a gyermek hibát vét a gyakorlás során, a vizsgálatvezető rámutat a hibákra, és javításra kéri. Miután a gyakorlósort kitöltötte, a vizsgálatvezető ezt mondja:

„Most rajzold be a megfelelő jeleket a többi alakzatba. Az első alakzattal kezd, és haladj sorban, ne hagyj ki egyet sem. Igyekezz minél gyorsabban megcsinálni!”

Amikor a gyermek elkezd kiemelni a tesztalakzatokat, a vizsgálatvezető elindítja az időmérést. Egy perc elteltével bejelöli a jegyzőkönyvben, hogy melyik alakzatnál tart a gyermek. Két perc elteltével a feladat végrehajtása befejeződik.

A “Kódolás” teszt értékelése:

A módszer fő mutatója a 2 perc alatt helyesen megjelölt alakzatok száma. Egy másik fontos mutató a hibák száma, vagyis a helytelenül megjelölt vagy kihagyott alakzatoké. Kiegészítő információt ad a teljesítmény változása az első és a második perc között.

Helyesen megjelölt alakzatok száma: az átlagos értéket és a normatív alsó határt egy külön táblázat tartalmazza.

Hibák száma: amennyiben nincs figyelemzavar, a helytelen (kihagyott) alakzatok száma nagyon alacsony (legfeljebb kettő-három), vagy egyáltalán nincs.

Sok hiba alacsony munkatempó mellett – ez komoly figyelemzavarra vagy nagyon alacsony motivációra utal.

Sok hiba magas tempó mellett – ez a gyors munkavégzésre való törekvést mutat a pontosság rovására. Ez a beállítottság jellemző az impulzív, alacsony önkontrollal rendelkező gyermekekre.

Sok hiba és magas tempó együtt – ez a figyelemzavar legjellemzőbb tünete (gyenge koncentráció, ingadozó figyelem, elkalandozás).

Teljesítményváltozás az első és második perc között: általában a második percben a teljesítmény 10–20%-kal magasabb az első perchez képest – ez a megszokás, begyakorlás hatása. Ha a növekedés ennél nagyobb, az arra utal, hogy a gyermek lassan lendül bele a feladatba. Ha viszont a második perc teljesítménye gyengébb, mint az elsőé, az fáradékonyságra, esetenként aszténiás állapotra utalhat (S.Korobko-O.Korobko, 2014).

III. A FIGYELEM FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODAI TEVÉKENYSÉGEKBEN

A figyelem fejlesztése kulcsfontosságú, mivel szorosan összefügg a különböző megismerési folyamatokkal. A figyelmi rendszerek integritása kritikus a magasabb szintű kognitív funkciók kibontakozásához. Ahogy fejlődik, növekszik a feldolgozási kapacitás, a szelektivitás és a figyelem fenntartásának képessége, valamint javul a koncentráció. A figyelmet az irreleváns ingerek aktív, szándékos gátlásával lehet összpontosítani. A gátló folyamatok, a figyelmi erőfeszítés és a céltartás folyamatai különböznek a gyerekeknél és a felnőtteknél. A hatékony tanuláshoz tartós figyelemre és megfelelő motivációra van szükség. Az időbeosztás és rövid szünetek beiktatása segíthet a tanulás hatékonyságának növelésében. Az érdeklődés felkeltése és fenntartása, az irányított keresés, az önellenőrzés és a kitartás fontos szerepet játszik a figyelem fejlesztésében. Bizonyos figyelmi képességek készségi szintre fejleszthetők, például a vizuális keresés (N. Kollár-Szabó, 2004).

Az óvodai képességfejlesztés egy olyan folyamat, amelyben a pedagógusok és a gyerekek együtt dolgoznak azon, hogy különböző területeken fejlesszék és erősítsék a gyerekek kognitív, szociális, emocionális és motoros készségeit. Az óvodai képességfejlesztés fő célja az, hogy felkészítse a gyerekeket az iskolai tanulásra és az élet későbbi kihívásaira. A gyerekeknek lehetőségük van részt venni különböző játékokban és csoportos tevékenységekben, amelyek segítik a szókincs bővítését, a problémamegoldó képességeket, a szociális készségeket, valamint a finommotoros és nagymozgásos képességek fejlesztését, továbbá más fontos területek gyarapítását is.

A figyelmi készségek fejlesztése nem csupán a nevelés fontos része, hanem kiemelkedő tényező, amely meghatározza a gyermekek kognitív és szociális fejlődését. Az óvodás és kisiskolás korban a gyermekkor kulcsfontosságú időszak a felfedezés, tanulás és alapvető készségek kialakítása szempontjából. Ebben a dinamikus fejlődési szakaszban a figyelem alapvető képesség, amely meghatározza a tanulás hatékonyságát és az élet későbbi szakaszaiban való boldogulást (Szalai, é.n.).

3.1. Figyelemfejlesztés játéktevékenység által az óvodai nevelésben

A játék a leginkább alapvető tevékenység, amelyben az ember személyisége, tevékenységének alanya formálódik. A játék célja maga a folyamat, ahol a gyermek tevékenysége megnyilvánul. A gyermek pszichikai fejlődésében a játék segít a felnőttek tevékenységi módjainak hozzáférhető formában való elsajátításában. A gyermek utánozza

a felnőttek tevékenységét, helyettesítve választott tárgyaikat saját szimbólumaikkal (Belenka, 2013).

Minden játék megfelel arra, hogy fejlesszük a gyermekek figyelmét. Ugyanúgy játszhatunk társasjátékokat, mint építő- vagy labdajátékokat, akár szerep- és ügyességi játékokat is.

A közös kézműves tevékenységek, az olvasás és a könyvek lapozgatása mind hozzájárulnak a gyermek kitartásának fejlődéséhez. A kreatív tevékenységek szintén hatékonyan támogatják az összpontosító képesség fejlődését. A kisgyermekkortól kezdve egészen a felnőttkorig bármilyen gyakorlat, ami serkenti az egyensúlyérzékletet, segíti a koncentrációs készség fejlődését. Hintázás, biciklizés, zsonglörködés, sőt akár jóga gyakorlatok is hasznosak lehetnek.

Szakemberek speciális játékokat és gyakorlatokat fejlesztettek ki a koncentráció támogatására. Fontos, hogy céltudatosan gyakoroljunk vele, ugyanakkor vigyázzunk, hogy ne terheljük túl a gyermeket, mert ez könnyen vezethet az együttműködés megtagadásához és az erőfeszítések elutasításához. A fejlesztés során a szórakozásnak kell a középpontban állnia.

Kezdetben olyan játékokat válasszunk, amelyek nem tartanak túl sokáig, legfeljebb fél óráig. A későbbiekben fokozatosan növelhetjük az időtartamot (Koczás-Varga, 2017).

Óvodáskorban a gyerekek felfedezik a világot, feldolgozzák a környezetükből érkező információkat. Általában azokra az dolgokra összpontosítanak, amik felkeltik érdeklődésüket. Az óvodás évek alatt a spontán figyelem kezdi elvérezni a tudatos figyelemnek, ami az iskolában kulcsfontosságú lesz a tanuláshoz. A figyelem irányítása egyre nagyobb erőfeszítést igényel tőlük, és ennek kialakítása hosszú folyamat, ami sok játék segítségével könnyedén támogatható. Példákat keresek erre.

Az alapelv, hogy a játékok mindig a gyerekek érdeklődésére épülnek. Az óvodások figyelmét az fogja lekötni, ami őket érdekli. Ha egy tevékenység nem vonzza őket, akkor még ha látszólag részt vesznek is benne, könnyen elkalandozhat a figyelmük, és nem koncentrálnak rá. Így semmi újat nem fognak megtanulni. Erőltetni tehát felesleges (Belenka, 2013).

Minden gyermeknek megvannak azok a területek, amik érdeklik. Ha a játékokat ezekhez kapcsoljuk, nagyobb az esély arra, hogy lekössék őket, ami az első lépés ahhoz, hogy egyre hosszabb ideig koncentráljanak. Ahogy növekszenek, lassan megtanulják, hogy néha olyan dolgokra is figyelni kell, amik nem annyira érdeklik őket. De ez folyamatos fejlődés, ami időt és türelmet igényel.

Kezdetben a játékokban a felnőtt játssza a vezető szerepet, akinek a tevékenységét a gyermek utánozza, majd önállóan kezd játszani, átvéve a kezdeményezést. Az első két év során a gyermek megtanulja a tárgyakkal való mozgásokat és cselekedeteket, amelyek körül veszik őt - így alakulnak ki a funkcionális játékok.

Ezt követően a gyermek elkezd értelmezni a tárgyakat és a közöttük lévő kapcsolatokat - ilyenkor jönnek létre a konstruktív játékok. Három-négy éves korában a gyermek bizonyos szerepeket kezd el játszani, megtanul szabályok szerint cselekedni, aktívan részt vesz más gyerekek játékában - így jelennek meg az ő életében a történeti-szerepjátékok. Ezekben a játékokban a gyermeknél kialakul a fegyelmezettség, kitartás, eltökéltség, különféle mentális képességek: emlékezet, figyelem, érzékelés, akarat stb. A későbbi óvodás és az alsóbb iskolás korban a történeti-szerepjátékok új típusa közeledik - a szabályos játékok, ahol a résztvevők cselekedetei és kapcsolatai világosan szabályozottak. A szabályok motiválják a játékot, és felelősségteljes hozzáállást követelnek a gyermektől.

A didaktikus játékok kulcsfontosságú szerepet játszanak az öt-hat éves korban, segítve a gyerekeket a tanulási-nevelési folyamatban való sikeres részvételben (Belenka, 2013).

3.2. Figyelemfejlesztés zenei nevelés eszközeivel az óvodában

Az óvodai zenei nevelés célja az, hogy zenekedvelő és zeneértő gyermekeket neveljen. Feladata az figyelem és érdeklődés felkeltése, élmények nyújtása, valamint a zenei készségek és képességek kialakítása, ideértve az éneklés, ritmusérzék, hallás- és zenehallgatási készségek fejlesztését, valamint a mozgáskészség fejlesztését. Emellett a zenei ízlés formálása is része ennek a folyamatnak (Bujdosóné, 2015).

A zene – különösen a korai életkorban történő aktív zenei tevékenység, mint az éneklés, ritmushangszereken való játék vagy hangszeres foglalkozások – pozitív hatással van az agy fejlődésére. A zenei nevelés elősegíti a figyelmi és végrehajtó funkciók fejlődését, támogatja a hallási észlelést, valamint serkenti a nyelvi és beszédfeldolgozó képességeket. Mivel a beszéd és a zene feldolgozása részben közös agyi területeken történik, a zenei tevékenységek kedvezően befolyásolhatják a beszédhangok észlelését és az olvasási készségek alakulását is. Emellett a zenei nevelés hozzájárul a finommotorika, a ritmusérzék, az emlékezet, valamint a térbeli észlelés fejlődéséhez. A zenei élmények komplex módon hatnak az agy működésére és szerkezetére, támogatva ezzel a gyermekek kognitív és szociális fejlődését az óvodai nevelés keretén belül (Csépe, 2018).

Az óvodáskorban a zenei nevelés kiemelten fontos szerepet játszik a gyermekek személyiség- és képességfejlődésében. A zenei tevékenységek gazdagítják a gyermekek

érzelemvilágát, fejlesztik érzékenységüket és fogékonyságukat, miközben hatással vannak értelmi és lelki fejlődésükre is.

A zenei nevelés elősegíti a figyelem, az emlékezet és a képzelet fejlődését, támogatja a fantázia kibontakozását, valamint hozzájárul a gyermek akaratának erősödéséhez és az önfegyelem kialakulásához. A közös éneklés és zenés játékok révén fejlődnek a szociális készségek is, hiszen ezek során a gyermekek megtanulnak alkalmazkodni a szabályokhoz, együttműködni társaikkal és átélni a közös alkotás örömét.

A zenei készségek tanulás útján fejlődnek, és az egyéni adottságokra épülnek. Az óvodai zenei nevelés akkor a leghatékonyabb, ha fokozatosan, az egyszerűtől a bonyolultabb felé haladva történik. A dalok, mondókák, ritmikus mozgások és hangszeres tevékenységek révén a gyerekek nemcsak zenei, hanem általános képességeik terén is fejlődnek – például javul a finommotorikájuk, a ritmusérzékük, az emlékezetük és a kreativitásuk (Csehi, 2023).

A gyermekek rendkívül nyitottak és fogékonyak, és a zene sokféle érzelmekkel teli világában meglepően könnyedén eligazodnak. Számos tanulmány kimutatta, hogy a teljes személyiség kibontakozásához – valamint más területek együttes fejlődéséhez – elengedhetetlen a zene és a zenei nyelv megismerése. Az óvodából iskolába való átmenetet is jelentősen megkönnyíti az óvodáskori zenei nevelés. A zenélés segíti az önkifejezést, a koncentrációt, a feszültségoldást, és több szempontból is fejleszti a személyiséget, ezáltal érettebbé téve a gyermekeket az iskoláskor kihívásaival szemben (Sapszon, 2013).

3.3. Figyelemfejlesztés az óvodai vizuális és művészeti alkotótevékenység folyamatában

Az óvodai vizuális nevelés egy komplex és sokszínű nevelési terület, amely magában foglalja a látásfejlesztést, képalakítást, plasztikai munkákat, építést, környezetalakítást és a műalkotásokkal való találkozásokat. Ezek mind sokoldalú megfigyelésekre és élményekre alapozva bontakoznak ki.

A vizuális nevelés az óvodai nevelés rendszerének szerves része, amely a gyermek személyiségének fejlesztését szolgálja, összhangban és szoros kölcsönhatásban a többi nevelési területtel. Közös vonásuk, hogy a személyiségfejlesztést elsősorban a gyermekek aktivitásából fakadó játékos tevékenységek útján valósítják meg, a gyermekek élményeire és tapasztalataira építve.

A vizuális nevelés szorosan kapcsolódik az óvodai nevelés minden területéhez, átszövi azt, és tényezői rendkívül sokszínűek és szerteágazóak. A személyiségalakítás komplex

folyamatában a vizuális nevelés egyik fő jellemzője, hogy a fejlesztést az egyéni érettségi szinthez igazodó differenciáltsággal valósítja meg az óvodapedagógus.

A személyiségfejlesztő hatások vizsgálatakor figyelembe kell venni a dinamika és a struktúra egységének elvét, mely szerint a szerkezet meghatározza a funkciót, a funkció pedig visszahat a szerkezetre, módosítja és fejleszti azt, ami magasabb funkciókat, tevékenységeket tesz lehetővé (Kondacs, 2006).

A vizuális nevelés személyiségfejlesztő hatása megmutatkozik az értelmi képességek formálásában: a látás fejlesztésével gazdagítja az érzékelést, a látásélesség fejlődését, a valóság képekben történő reprezentációját; a forma, a méret és a tárgyak elhelyezkedésének felfogása jelentősen fejleszti a térészlelés képességét; a kifejezés, megjelenítés tárgyával kapcsolatos emlékek felidézésével az emlékezetet fejleszti; a megfigyelt és elképzelt jelenségek újraalkotásával új megfogalmazásokkal formálja a képzeletet.

Az alkotó képzelet fejlődése átjárja az egész megismerő tevékenységet, az érzékelés nyitottságától a gondolkodás rugalmasságáig. A szép látványra – legyen az természeti jelenség, művészeti alkotás vagy egyéb tárgyi esztétikum – a gyermek önkéntelenül is felfigyel, rácsodálkozik, és az óvodapedagógus tudatos munkája nyomán szándékos figyelme is fejlődik az önkéntelen figyelem fejlődésével együtt.

Élményt nyújtó megfigyelési alkalmak szervezésével az óvodapedagógus jelentősen gazdagíthatja a gyermek megfigyelőképességét, aktivizálja a látórendszert és gyarapítja a gyermek képzet- és fogalomkincsét. A gyermek által felfedezett szép, érdekes látvány, vagy az örömteli alkotó- és alakító tevékenység, esetleg egy új eszköz vagy anyag is felkeltheti érdeklődését, amely tartós érdeklődéssé válva intenzív képességfejlődést eredményezhet (Kondacs, 2006).

3.4. Figyelemfejlesztés a munka jellegű tevékenység által

Ahogy a gyermekek egyre önállóbbá válnak, a gondozási feladatok fokozatosan háttérbe szorulnak. Rövid időn belül megtanulják, hogyan gondoskodjanak saját magukról, ami nemcsak önbizalmukat erősíti, hanem lehetőséget teremt arra is, hogy több idő jusson játékra, tanulásra és más tevékenységekre. Az önkiszolgálás során elsajátított készségeket egyre magabiztosabban, szinte automatikusan alkalmazzák, így képessé válnak arra is, hogy másokért tevékenykedjenek.

Az olyan feladatok, mint a „terítést segíték”, vagy „megöntözöm a kertet”, örömet és sikerélményt nyújtanak számukra, ami további aktív részvételre ösztönzi őket. A folyamat következő lépéseként a gyermekek megtanulnak közösen dolgozni, együttműködni,

feladatokat megosztani, és szerepeket váltogatni – hol irányítóként, hol irányítottként vesznek részt a közös munkában. Ez a fajta együttműködés és közös cselekvés nemcsak az iskolai életre való felkészülés szempontjából kulcsfontosságú, hanem a későbbi társadalmi beilleszkedés alapját is képezi. A társas együttműködés és közös feladatvégzés alapjai már ezekben a látszólag egyszerű óvodai tevékenységekben is megmutatkoznak (Petőné, 2023).

A munka olyan céltudatos tevékenység, mely egyéni szükségletek kielégítésére vagy előnyök megszerzésére, valamint a társadalmi életbe való integrációra irányul. A munka célját és módjait a feladatok határozzák meg. Ez az egyén személyiségét befolyásolja, beleértve a feladattudatot, felelősségérzést, kitartást és munkafegyelmet. Gyermekmunka alatt az életével, közvetlen környezetével és közösségével összefüggő tevékenységeket értjük, mely összhangban van a képességekkel és a feladattudat fejlettségével. Az óvodában történő munkára nevelés során kialakul a munkához való viszony, a munka szükségletének felismerése, a motiváció biztosítása, és fejlődnek a szükséges képességek, például a szervezőképesség és a feladatértés. A munkához való viszony kialakítása az alapvető feladat, melynek korai pozitív megélése a későbbi munkaszükséglet és kitartás alapját jelenti.

A szülők vagy óvodapedagógus társaságában végzett tevékenységek felnőttek jelenléte miatt rendkívül motiválóak. A munka közbeni támogatás, elismerés és sikerélmény együttesen erősítik a munka élményét. A megfelelően motivált munka lehetőségei elengedhetetlenek a kitartás szempontjából. A munka helyzetbe hozza a gyermeket, megtanítja, hogy a vállalásokat be kell fejezni, és nem lehet azokat idő előtt abbahagyni. Ha mégis előfordulna, az óvodapedagógus viselkedéséből következtethet a munka befejezésének fontosságára vagy a kedvezőtlen következményekre. Például az óvodapedagógus nem tud újabb kéréseket teljesíteni, amíg a közösen elkezdett munkát be nem fejezik. A gyermeki munka segíti a feladattudat fejlődését, mely egy összetett fogalom, mentális, akarati, érzelmi és erkölcsi oldalról is megközelíthető (Kovács-Bakosi, 2004).

3.5. Figyelemfejlesztés az óvodai szépirodalmi nevelésben

Az óvodai irodalmi nevelés célja, hogy a 3-7 éves gyermekek pozitív személyiségjegyeit megalapozza, valamint elősegítse érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésüket. Emellett fejleszti nyelvi és kommunikációs képességeiket a gyermekirodalom esztétikai és művészi hatásain keresztül, valamint a hozzá kapcsolódó tevékenységek és

módszerek sajátos eszközeivel. A tevékenység célja komplex élményt nyújtani és átfogó személyiségfejlesztést biztosítani.

A mindennapos mesélés, verselés és mondókázás elengedhetetlen része a kisgyermek egészséges lelki fejlődésének. A mese és a vers örömforrás, esztétikai élmény, társas élmény, valamint a nyelvi és gondolati fejlődés eszköze, melyek nagy belső energiákat mozgósítanak. Az értékes gyermekirodalmi művek fenntartják a gyermek érdeklődését a természeti és társadalmi környezet, az emberek és önmaga iránt, és segítik őket abban, hogy olvasó, színház- és múzeumlátogató, művészi és kulturális értékeket élvező, értékelő felnőttekké váljanak. A játék és a mese a gyermek anyanyelve: ezek révén kapcsolódik az őt körülvevő világhoz és szerzi meg az életről szóló tudást. A mesék a teremtő nyelv közegében mozognak.

Az óvodai és otthoni mindennapi irodalmi nevelés rendkívül fontos, mivel ez segíti a gyermek lelki egészségének fejlődését. Az irodalmi nevelés részét képezi a mesélés, a verselés és a mondókázás, amelyek nemcsak a gyermek figyelmét és érdeklődését kötik le, hanem örömforrást is jelentenek számukra. Ezen tevékenységek fejlesztik a gyermek kommunikációs képességeit, bővítik szókincsüket, és nagy hangsúlyt fektetnek az anyanyelvi nevelésre is. A mesék és versek segítségével a gyermekek megismerkednek a körülöttük lévő világgal, míg a mondókák a mozgásfejlődésükre is pozitív hatással vannak, fejlesztve a finommotorikus és nagymozgásos képességeiket. Úgy tartják, hogy azoknak a gyermekeknek, akik napi szinten részesülnek irodalmi nevelésben, sokkal gazdagabb a szókincsük társaikhoz képest (Bujdosóné, 2015).

3.6. Figyelem és koncentráció fejlesztés a mozgásos játékok és testnevelés révén

Az óvodában alapvető feladat a gyermeki személyiség oly módon történő fejlesztése, hogy iskolába kerüléskor testileg, pszichikailag, szociológiailag a megfelelő fejlettségi szintet érjen el, mely képessé teszi az iskolai követelmények teljesítésére. A testi nevelés feladata: a szervezet egészséges fejlődésének biztosítása, motoros képességek fejlesztése, mozgáskészség kialakítása.

Az óvodai testnevelés közvetlen célja a természetes mozgáskészségek fejlesztése, melyet az alapvető mozgásformák és a mozgásos játékok rendszeres gyakorlásával érhetünk el. Ezzel párhuzamosan a gyermekek szerteágazó mozgástapasztatásokat szereznek, ami segíti mozgásbiztonságukat és lehetőséget teremt a mozgásműveltség további fejlesztéséhez. Az óvodai testnevelés sokoldalú mozgástapasztatatok biztosításával járul hozzá a kívánt cél eléréséhez (Bujdosóné, 2015).

Az óvodai testnevelés elengedhetetlen eleme a mozgásos játék, amelynek szerepe van a személyiségfejlesztésben is. A játék a nevelés egyik leghatékonyabb eszköze. Amellett, hogy fiziológiai hatásai vannak, fejleszti azokat a pedagógiai, erkölcsi és szellemi tulajdonságokat is, amelyek elengedhetetlenek a mindennapi életben és a társadalomba való beilleszkedéshez. Játéktevékenység során fejlődnek az értelmi, erkölcsi és akaratiképessegek, valamint a közösségi és egyéni nevelés is megvalósul. Játék révén nemcsak a nevelés és az oktatás céljai érhetők el, hanem a tantervi célkitűzések is (Bíró és mtsai, 2015).

A mozgásos játékoknak jelentős szerepük van a gyerekek egészséges testi-lelki fejlődésében. Változatos mozgásformái és helyszínei (vízi, szabadtéri, tantermi) széleskörű és sokoldalú fejlesztést tesznek lehetővé. Javítja a szervezet ellenálló képességét, elősegíti a mozgás- és tartórendszer, valamint az idegrendszer, a keringési és légzőrendszer fejlődését és funkcionális tulajdonságainak javítását. A játékok összetett egészségmegőrző és -fejlesztő funkciója a sokféle mozgás miatt alakul ki. A játék közbeni mozgás fejleszti a gyerekek mozgáskultúráját és növeli teherbíró képességüket, ezáltal segítve az egészséges testi fejlődést. A játék öröme pedig mind a testi, mind a lelki fejlődést pozitív irányba befolyásolja. A játék hatására kialakulhat a testgyakorlás, a sport és a mozgás iránti szeretet, amely egész életre szólóan megszilárdulhat. Mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és a testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást, és segít a szabadidő hasznos eltöltésében, valamint a szemléletmód alakításában. Ez természetesen akkor valósul meg, ha az oktatási folyamat tudatos, tervszerű és módszertanilag megfelelő pedagógiai irányítás mellett zajlik.

A mozgásos játék a szellemi fejlődés elősegítésének is hatékony eszköze. Játék közben a gyermek koncentrálni, figyelni a játékra, társaira, ellenfeleire és a szabályokra, ezáltal tökéletesíti figyelmét és magasabb szintre emeli gondolkodási képességeit. Fejlődik helyzetfelismerő képessége, ítéletalkotása, kezdeményező és szervezőkészsége, képzelete és emlékezete, amelyek mind támogatják az értelmi fejlődést.

Játék közben fokozott érzelmi hatások érik a gyermeket örömet, kielégülést és sikerélményt nyújt. A sikerre való törekvés az ember egyik legfontosabb célja az életben, és a játékban ez a vágy elérhető. A siker a kulcsa az aktivitásnak és az önbizalomnak, és a játékban elért sikerélmények nagymértékben befolyásolják a személyiség fejlődését. Bár a játékban megnyilvánuló érzelmek általában pozitívak, a negatív hatások is fejlesztőek lehetnek. A gyermeknek meg kell tanulnia kontrollálni érzelmeit, és fel kell tudnia dolgozni a kudarcélményeket is. A játék megtanítja a fokozott érzelmi hatások elviselésére és kezelésére.

A játék jelentős nevelő funkcióval bír az egészségnevelés, a testi, az értelmi és erkölcsi nevelés mellett az esztétikai nevelés területén is. Fejleszti a bátorságot, az önfegyelmet, az akaraterőt, a küzdeni tudást, az elhatározó képességet, a fáradtságtűrést, az alkalmazkodóképességet és a reális önértékelést (Bíró és mtsai, 2015).

IV. FIGYELEM ÉS KONCENTRÁCIÓ KÉSZSÉG MÉRÉSE A P. FRANGEPÁN KATALIN GIMNÁZIUM BEREGSZÁSZI BÁZISÓVODA “KATICA” CSOPORTJÁBAN

A figyelem és koncentráció készséget mérő vizsgálatokat a P. Frangepán Katalin gimnázium beregszászi bázisóvodájában végeztem, ahol már 3 éve dolgozom.

Az óvodában jelenleg hat csoport működik: 1 nagycsoport, 3 középső csoport, melyek közül az egyik inkluzív státusszal rendelkezik, illetve 2 kiscsoport. Az óvodába járó gyerekek összlétszáma kerekén 100. A gyermekek fejlesztésének és nevelésének feladatát 14 óvodapedagógus, 7 dajka, 1 zenenevelő, 1 logopédus és 3 szakkörök vezető pedagógus, illetve 1 pedagógusasszisztens látja el.

Óvodapedagógusi hivatásomat a P. Frangepán Katalin gimnázium beregszászi bázisóvoda középső csoportjában, a Katica csoportban gyakorlom, ezért kézenfekvő volt a számomra, hogy a dolgozat hipotéziseinek igazolásához szükséges figyelem és koncentráció képességvizsgálatokat is velük végezzem el. A 2024-2025 tanévben, a csoport létszáma 15 gyermek, nemi hovatartozásuk szerint 5 lány és 10 fiú.

Az óvodában a gyermekek nevelése és fejlesztése, Ukrajna állami óvodai oktatási szabványának, a „Bázovij komponent”-nek(2024), és a „Ja u szvityi”(2019) óvodai fejlesztőprogram előírásainak megfelelő rendszerben működik. Az óvodában elsődleges szempont a gyermekek szükségleteinek a kielégítése mind testi, mind szellemi, mind pedig érzelmi vonatkozásban. A gyermekek mindennapi óvodai létének megszervezésének középpontjában a tevékenykedtetés és a játékosság áll. Ennek a két nagyon fontos pedagógiai eszköznek a segítségével tudjuk megfelelő hatékonysággal fejleszteni a gyermekek pszichikus és kognitív a képességeinek a rendszerét. Az óvodai nevelés folyamatában kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekek figyelem és koncentrációképességeinek a kondicionálására.

A szakdolgozat témájának teljeskörű kutatási folyamatához szorosan kapcsolódik a Katica középsőcsoport, óvodásaival végzett figyelem és koncentrációképesség vizsgálat és eredményeinek elemzése is. A vizsgálatához, a szakirodalmi kutatás során megismert és a dolgozatban bemutatott módszerekből válogatva, a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelő módszert választottam. Ezek a módszerek, a Pieron-Ruzer teszt (Melléklet № 9), amellyel a figyelem állandósága mérhető, valamint a Korrekciós próba-teszt (B.Burdon összeállításában) (Melléklet № 3), amely a figyelem produktivitása és stabilitása vizsgálható. A vizsgálat eredményeinek elemzése során az előzetesen felállított hipotézisek bizonyítását kívánjuk igazolni:

1. Hipotézis: A csoportba járó gyermekek figyelmi állandósága megfelel az életkoruknak és az óvodai környezetben elvárható fejlettségi szintnek.

2. Hipotézis: A figyelem állandósága a lányoknál magasabb, mint a fiúknál.

3. Hipotézis: A csoportba járó gyermekek figyelem produktivitása és stabilitása megfelel az életkoruknak és a fejlettségi szintjüknek.

4. Hipotézis: A figyelem produktivitása és stabilitása a fiúknál magasabb, mint a lányoknál.

A vizsgálat elvégzése Sztankovics Szilvia, a P. Frangepán Katalin gimnázium beregszászi bázisóvoda vezető óvónője engedélyével történt, foglalkozásokon kívüli időpontokban.

A vizsgálat elkezdése előtt szülői beleegyező nyilatkozatokat is kértem, mivel a gyermekekről fotó is készült a tesztek kitöltése közben. (Melléklet № 11)

A vizsgálatot 10 gyermekkel végeztem el a csoportból - 6 fiúval és 4 lánnyal.

A vizsgálat elvégzésének a folyamata:

1. A "Pieron-Ruzer" tesztet a gyerekekkel az óvodai csoporton belül végeztem, úgy kialakítva a körülményeket, hogy semmilyen külső tényező ne zavarja a gyermeket a teszt elvégzése közben. Minden nap egy gyermekkel egy tesztet végeztem el, több napon keresztül. Eszközként szolgált számomra egy stopperóra, egy tiszta lap és egy toll, annak érdekében, hogy mérjem, majd pedig felírja a teszt elvégzéséhez igénybe vett időt. A gyermekek eszközként használták a színes ceruzákat, kedvük szerint választhatták ki az adott szint, illetve a teszt feladatlapját. A teszt megkezdése előtt minden gyermek tudtára adtam, hogy mérni fogom az időt, de hangsúlyoztam számukra, hogy ez őket nem kell, hogy aggasza, mivel ez egy ilyen játék, és majd a végén közösen megnézzük, hogy mennyi idő alatt végezte el a feladatot. Az elvégzéséhez a gyerekek a következő utasítást kapták: "Látod a lapon lévő alakzatokat? Melyik alakzatba mi van rajzolva? Az lesz a feladatod, hogy minél hamarabb találd meg azokat az alakzatokat, amelyek olyan sorrendbe vannak elhelyezve egymás mellett, mint a mintán. Ha megvannak, rajzold bele az adott jeleket. A 'Kezdheted' szóra kezd el csinálni. Ha úgy gondolod, hogy már befejezted, akkor szólj nyugodtan." Miután befejezte a gyermek a tesztlap kitöltését, leállítottam a stopperórát, és közösen megnéztük, hogy mennyi idő alatt és milyen ügyesen csinálta meg a játékot, annak érdekében, hogy a gyermeket sikerélmény érje.

2. A "Korrektív próba" tesztet szintén egyenként, több napon keresztül végeztem a gyerekekkel a csoportszobában, amikor senki nem zavarhatta őket. Számomra eszközként szolgált egy tiszta lap, toll és egy stopperóra. A gyermekek eszközként használták a színes ceruzákat, kedvük szerint választhatták ki az adott szint, illetve a teszt

feladatlapját. Ennek a tesztnek is a megkezdése előtt minden gyermek tudtára adtam, hogy mérni fogom az időt, de hangsúlyoztam számukra, hogy ez őket nem kell, hogy aggasza, mivel ez egy ilyen játék, és majd a végén közösen megnézzük, hogy mennyi idő alatt végezte el a feladatot. Az elvégzéséhez a gyerekek a következő utasítást kapták: “Az lesz a feladatod, hogy a ‘Kezdheted’ szóra kezd el megkeresni a lapon lévő összes házikót és színezd ki azokat egy kicsit. Ha készen vagy, szólj, de előtte jól nézd át az egészet.” Miután befejezte a gyermek a tesztlap kitöltését, ugyanúgy leállítottam a stopperórát, és közösen megnéztük, hogy mennyi idő alatt és milyen ügyesen csinálta meg a játékot, annak érdekében, hogy a gyermeket sikerélmény érje.

A vizsgálat eredményeinek a feldolgozása.

A “Pieron-Ruzer” teszt értékelése során a vétett hibák számát és az elvégzésre fordított időt vettem figyelembe, ezek alapján lehet megállapítani a gyerekek figyelem állandóságának szintjét. Ha hibák nélkül és 1 perc alatt végezte el a gyermek a feladatot, akkor a figyelmi állandósága magas szinten van. Ha két hibával, és maximum 1 p. 45 mp. alatt végezte el a feladatot, akkor elérte a közepes szintet. Ha majdnem 2 percet vett igénybe a feladat elvégzése és öt hibát vétett a gyermek, akkor alacsony szinten van a figyelmi állandósága. A nagyon alacsony szintet pedig hat hibával és több, mint 2 perccel lehet elérni.

A “Korrektíós próba” teszt értékeléséhez egy képletet használtam $S = (0.5 * N - 2.8 * n) / t$, amely segít kiszámolni, hogy az adott gyermek hány pontot ért el a feladat elvégzése során. A létrejött pontok alapján, megtudjuk, hogy milyen szintet értek el a gyerekek. A nagyon magas szinthez 10 vagy több pont szükséges. A magas szinthez legalább 8-9 pontra van szükség. 4-7 pont között a gyermek eléri a közepes szintet. 2-3 pont között a gyermek figyelmi produktivitása és stabilitása alacsony szinten van, 0-1 pontig pedig nagyon alacsony szinten.

Az eredmények interpretációja:

A következőkben megtekinthető az eredmények táblázatok formájában. Mindegyik szintet egy adott szín fogja jelölni:

Nagyon magas szint:

Magas szint:

Közepes szint:

Alacsony szint:

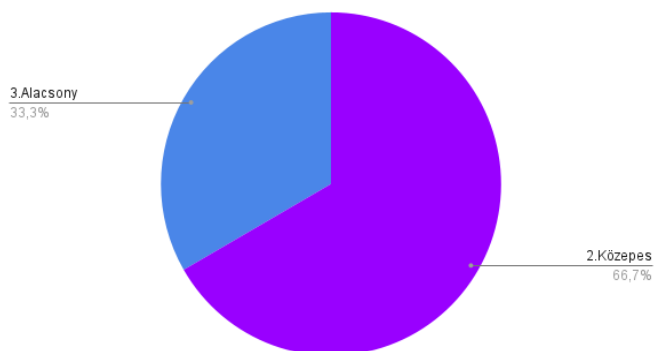
Nagyon alacsony szint:

1. Táblázat: A gyermek figyelem állandóságát vizsgáló teszt eredményei:

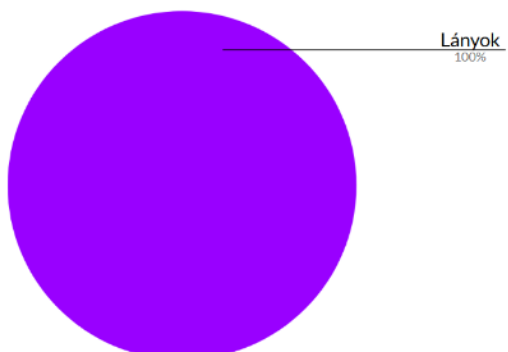
Fiúk					Lányok				
A gyermek monogramja	Életkora	A feladat elvégzésére fordított idő	A vétett hibák száma	A figyelem állandóságának szintje	A gyermek monogramja	Életkora	A feladat elvégzésére fordított idő	A vétett hibák száma	A figyelem állandóságának szintje
B.A.	5,11	1,25	1	Közepes	Cs.V.	5,09	1,18	1	Közepes
J.A.	5,05	1,58	2	Alacsony	J.A.	5,11	1,16	0	Közepes
N.A.	5,11	1,34	1	Közepes	M.E.	5,10	1,36	0	Közepes
R.Á.	6	1,41	0	Közepes	Sz.E.	5,07	1,30	2	Közepes
Sz.B.	6,03	1,28	2	Közepes					
Sz.D.	5,08	1,51	0	Alacsony					

A figyelem állandóságának szintjei	Fiúk	Lányok
Magas	0	0
Közepes	4	4
Alacsony	2	0
Nagyon alacsony	0	0

Fiúk eredményei

Lányok eredményei

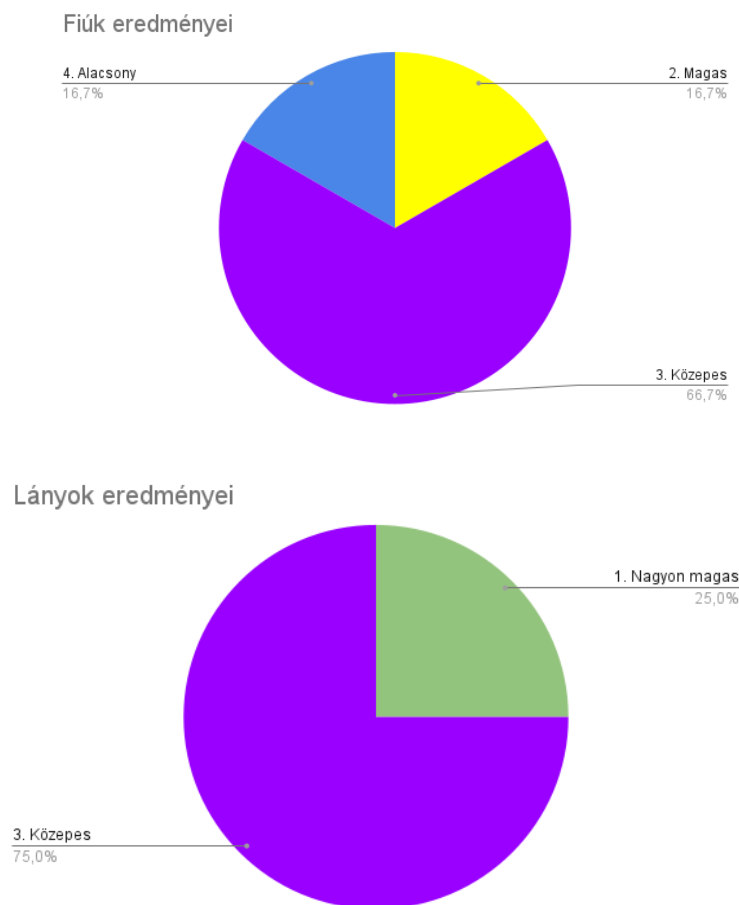

Összességében a gyerekek többsége (80%) közepes figyelem-állandósági szinten teljesített, ami jó alapot ad a további fejlesztéshez. Ketten kicsivel lassabban dolgoztak ugyan, de hibamentesen vagy kevés hibával, ami azt jelenti, hogy inkább a tempó, nem pedig a figyelem stabilitása volt a gyengébb pont.

2. Táblázat: A gyermek figyelem produktivitását és stabilitását vizsgáló teszt eredménye

Fiúk					Lányok				
A gyermek monogramja	Életkora	A kapott eredmények meghatározására szolgáló képlet $S = (0.5 * N - 2.8 * n) / t$	Kapott pontértékek	A figyelem produktivitásának és stabilitásának szintje	A gyermek monogramja	Életkora	A kapott eredmények meghatározására szolgáló képlet $S = (0.5 * N - 2.8 * n) / t$	Kapott pontértékek	A figyelem produktivitásának és stabilitásának szintje
B.A.	5,11	$S = (0,5*32-2,8*0)/1,55=10,32$	10,32	Magas	Cs.V.	5,09	$S = (0,5*32-2,8*0)/2,50=6,40$	6,40	Közepes
J.A.	5,05	$S = (0,5*30-2,8*2)/2,54=3,70$	3,70	Alacsony	J.A.	5,11	$S = (0,5*33-2,8*0)/1,10=14,55$	14,55	Nagyon magas
N.A.	5,11	$S = (0,5*32-2,8*0)/2,05=7,80$	7,80	Közepes	M.E.	5,10	$S = (0,5*32-2,8*0)/2,44=6,56$	6,56	Közepes
R.Á.	6	$S = (0,5*32-2,8*0)/2,55=6,27$	6,27	Közepes	Sz.E.	5,07	$S = (0,5*32-2,8*0)/2,55=6,27$	6,27	Közepes
Sz.B.	6,03	$S = (0,5*31-2,8*1)/2,06=6,16$	6,16	Közepes					
Sz.D.	5,08	$S = (0,5*32-2,8*2)/2,28=4,56$	4,56	Közepes					

A figyelem produktivitásának és stabilitásának szintje	Fiúk	Lányok
Nagyon magas	0	1
Magas	1	0
Közepes	4	3
Alacsony	1	0
Nagyon alacsony	0	0

Mindent egybevetve a csoport nagyobb hányadának (70%) közepes szinten van a figyelem produktivitása és stabilitása, két gyermek ért el kiváló eredményt, mégpedig J.A.(L) a legmagasabb szintet, illetve B.A.(F) a magas szintet. Az előző teszthez hasonlóan, J.A.(F) itt is az alacsony szintre jutott.

Konklúzió

Pieron–Ruzer-teszt eredményei azt mutatják, hogy a gyermekek túlnyomó többsége (80%) közepes szintű figyelem-állandóságot mutatott, ami kedvező alap a további fejlesztésekhez. Bár senki sem érte el a legmagasabb szintet, a többség hibaszáma alacsony volt, ami azt jelzi, hogy a figyelmük viszonylag stabil, azonban a tempón van még mit javítani. Két gyermek az alacsony szintre került, de még így is sikerült kevés hibával dolgozniuk, ami azt sugallja, hogy a figyelmi teljesítményük nem gyenge, inkább lassabb munkatempóval társul.

A Korrekciós próba megerősíti ezeket a megállapításokat: a gyermekek többsége itt is közepes szinten teljesített (60%), míg ketten nagyon magas, egy gyermek pedig alacsony szintet ért el. Ez a teszt pontosabb képet ad a figyelem tartósságáról és ingadozásáról az idő függvényében. A nagyon magas eredményt elérők esetében (pl. J.A.(L) és B.A.(F))

kimagasló figyelmi stabilitás és produktivitás volt megfigyelhető, míg J.A.(F) esetében már megjelentek a koncentrációs nehézségek.

1. Hipotézis: A gyermekek többsége közepes szintű figyelmi állandósággal rendelkezik, amely megfelel az életkoruknak és az óvodai környezetben elvárható fejlettségi szintnek - *beigazolódott!*

A Pieron–Ruzer-teszt és a Korrekciós próba eredményei alapján ez a hipotézis beigazolódott. A gyermekek 80%-a közepes szintet ért el a Pieron–Ruzer-teszt során, míg a korrekciós próbán is többségük (90%) a közepes és magas tartományban teljesített. Ez megerősíti, hogy az óvodások figyelme életkoruknak megfelelő szinten áll, és stabil alapot jelent a további fejlesztéshez.

2. Hipotézis: A figyelem állandósága a lányoknál magasabb, mint a fiúknál - *beigazolódott!*

A Pieron–Ruzer-teszt eredményei alapján ez a hipotézis beigazolódott. A lányok mindannyian közepes szintű figyelmi állandóságot mutattak, míg a fiúk közül ketten alacsony szintet értek el. Ez arra utal, hogy ebben a vizsgálatban a lányok figyelme egyenletesebb és stabilabb volt, mint a fiúké.

3. Hipotézis: A csoportba járó gyermekek figyelem produktivitása és stabilitása megfelel az életkoruknak és a fejlettségi szintjüknek - *beigazolódott!*

A Korrekciós próba eredményei alapján a gyermekek 90%-a közepes vagy magasabb szintet ért el, ami azt jelzi, hogy figyelmi teljesítményük megfelel az életkoruknak. A mért adatok alapján kijelenthető, hogy a gyermekek figyelmi produktivitása és stabilitása megfelelő szinten van az óvodai nevelési elvárásokhoz képest.

4. Hipotézis: A figyelem produktivitása és stabilitása a fiúknál magasabb, mint a lányoknál - *nem igazolódott be!*

A Korrekciós próba eredményei cáfolták ezt a hipotézist. A lányok között nem volt alacsony szintű teljesítmény, sőt, egy gyermek (J.A.(L)) elérte a „nagyon magas” szintet is. Ezzel szemben a fiúk között egy gyermek (J.A.(F)) alacsony szinten teljesített. Az adatok alapján a lányok mutattak jobb figyelmi produktivitást és stabilitást ebben a vizsgálatban.

Összegzésként elmondható, hogy a csoport általános figyelmi teljesítménye kiegyensúlyozott, és nincsenek szélsőségesen gyenge eredmények. A közepes szint dominanciája arra utal, hogy az alapvető figyelmi működés megfelelő, de egyéni szinten célszerű a munkatempó, a terhelhetőség és az állandóság fejlesztésére irányuló gyakorlatokat beiktatni, különösen azoknál a gyermekeknél, akik lassabban vagy ingadozóbb teljesítménnyel dolgoztak.

ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozat célja a figyelem fejlődésének, mérésének és fejlesztésének bemutatása az óvodai nevelés összefüggésében. A figyelem az egyik legfontosabb kognitív képesség, mely szoros kapcsolatban áll az észleléssel, emlékezettel és a tanulási képességekkel. Az első fejezetben a figyelem elméleti hátterét vizsgálom: bemutatom annak típusait, fejlődési aspektusait, valamint a figyelem és más kognitív funkciók összefüggéseit. Szó esik a figyelemzavar különböző formáiról is, melyek már óvodáskorban is azonosíthatók.

A második fejezet a figyelem és koncentráció mérésének lehetőségeit tárgyalja, különös tekintettel az óvodás korosztályra. Részletezem azokat a módszereket és eszközöket, amelyek segítségével a gyermekek figyelmi képességei objektíven értékelhetők.

A harmadik fejezetben arra keresem a választ, hogyan fejleszthető a figyelem a különböző óvodai tevékenységek során. Részletesen bemutatom a játék, a zenei nevelés, a vizuális és művészeti tevékenységek, a munka jellegű feladatok, az irodalmi nevelés és a testnevelés figyelemre gyakorolt hatását. A példákból kitűnik, hogy a gyermekek figyelme sokféle módon, játékos és élményszerű keretek között fejleszthető, integráltan beépítve a mindennapi pedagógiai munkába.

A negyedik fejezet egy saját vizsgálatot mutat be, amelyet a P. Frangepán Katalin Gimnázium beregszászi bázisóvodájának Katica csoportjában végeztem. A vizsgálat célja az 5–6 éves gyermekek figyelmi állapotának, koncentrációs képességének felmérése volt a Pieron–Ruzer teszt és a Bourdon-féle korrekciós próba segítségével. A kutatásban 10 gyermek vett részt, a mérések zárt, zavaró ingerektől mentes környezetben zajlottak, egyéni foglalkozás keretében.

Az eredmények azt mutatják, hogy a gyermekek többsége közepes szinten teljesített, amely megfelel az életkoruknak és az óvodai környezet elvárásainak. A Pieron–Ruzer teszt alapján a vizsgált gyermekek 80%-a közepes figyelem-állandósági szintet ért el, míg **darabszám** alacsony szintet mutatott, főként az időkeret túllépése miatt, nem pedig a hibák magas száma miatt. A Bourdon-próba szintén hasznos információkkal szolgált a figyelem produktivitásáról és stabilitásáról, segítve a fejlesztési lehetőségek célzott meghatározását.

Összegzésként megállapítható, hogy a figyelem fejlesztése kiemelten fontos feladata az óvodapedagógiának. A megfelelő módszerek és mérőeszközök segítségével nemcsak pontos képet kaphatunk a gyermekek aktuális figyelmi szintjéről, hanem hatékony fejlesztő tevékenységeket is tervezhetünk a fejlődés támogatására.

РЕЗЮМЕ

Метою даної роботи є представлення розвитку, вимірювання та формування уваги в контексті дошкільного виховання. Увага є однією з найважливіших когнітивних здібностей, яка тісно пов'язана зі сприйняттям, пам'яттю та навчальними навичками. У першому розділі я розглядаю теоретичні основи уваги: описую її типи, аспекти розвитку, а також взаємозв'язки між увагою та іншими когнітивними функціями. Також йдеться про різні форми порушення уваги, які можна виявити вже в дошкільному віці.

У другому розділі розглядаються можливості вимірювання уваги та концентрації, з особливим акцентом на дошкільний вік. Я детально описую методи та інструменти, за допомогою яких можна об'єктивно оцінити рівень уваги дітей.

У третьому розділі я намагаюся з'ясувати, як можна розвивати увагу під час різних видів діяльності в дитячому садку. Детально представлено вплив гри, музичного виховання, візуальної та художньої діяльності, праці, літературного виховання та фізичного виховання на розвиток уваги. На прикладах показано, що увагу дітей можна розвивати різними способами в ігровій та емоційно насиченій формі, інтегруючи це в щоденну педагогічну практику.

Четвертий розділ присвячено власному дослідженню, яке я провела у базовому дитячому садку гімназії ім. П. Франгепан Каталіни в місті Берегове, у групі «Божа корівка». Метою дослідження було оцінити стан уваги та рівень концентрації дітей 5–6 років за допомогою тесту П'єрона–Рузера та Корекційної Проби Бурдона. У дослідженні взяли участь 10 дітей, вимірювання проводилися в індивідуальному порядку, у спокійній обстановці без відволікаючих подразників.

Результати показали, що більшість дітей продемонстрували середній рівень, що відповідає їхньому віку та вимогам дошкільного середовища. За результатами тесту П'єрона–Рузера 80% досліджуваних дітей досягли середнього рівня стійкості уваги, а 20% – низького рівня, головним чином через перевищення часових обмежень, а не через велику кількість помилок. Корекційна проба Бурдона також надала корисну інформацію про продуктивність та стабільність уваги, що сприяє точному визначенню напрямів розвитку.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що розвиток уваги є одним із ключових завдань дошкільної педагогіки. Завдяки відповідним методам і діагностичним інструментам можна не лише отримати точне уявлення про поточний рівень уваги дітей, а й спланувати ефективну розвивальну діяльність для підтримки їхнього розвитку.

HIVATKOZOTT IRODALOM

Arany Erzsébet - Girasek János - Pinczésné dr. Palásthy Ildikó (2017): *Pszichológiai vizsgálati módszerek gyűjteménye*. Debreceni Református Hittudományi Egyetem. Debrecen.

Bardachenko Viktoria (Бардаченко В.) (2023): *Увага*.

<https://psychology.space> › uvaga. Letöltés dátuma: 2024. április 3.

Belenka Hanna (Беленька Г.В.) (2013): *Роль гри в житті дитини молодшого шкільного віку*.

<https://elibrary.kubg.edu.ua> › G_Belenky_DH_04... Letöltés dátuma: 2025. május 14.

Bernáth László-Révész György (2000): *A pszichológia alapjai*. Tertia Kiadó, Budapest.

Bíró Melinda - Juhász Imre - Széles-Kovács Gyula - Szombathy Kálmán - Váczi Péter (2015): *Mozgásos játékok*. Eger.

Boros-Farkas Bernadett (é.n.): *A tanulóval való egyéni foglalkozás alapvető szabályai, módszerei IV. A hiperaktív tanulók fejlesztése, a figyelemzavarral küzdő tanulók fejlesztése*. Budapest.

Bujdosó Éva (2017): *ADHD és figyelemkoncentrációs zavarok, és terápiás lehetőségei*. Best-Work Kft.

Bujdosóné dr. Papp Andrea (2015): *Óvodapedagógiai módszertani kézikönyv*. Debreceni Egyetem. Debrecen.

Csehi Ágota (2023): *A zene és a zenei nevelés jótékony hatása a képességek fejlődésére*.

<https://katedra.sk> › folyoirat › uploads › 2023/11 Letöltés dátuma: 2025. április 4.

Csépe Valéria (2018): *A zene hatása a fejlődésre és lehetőségei a gyermekgyógyászatban*.

<https://real.mtak.hu> › Csepe_Gyermekgyogyaszat_... Letöltés dátuma: 2025. április 4.

Demyanova L. (Демянова Л.А.) (2009): *Особливості уваги в навчальному процесі та її розвиток*.

<http://bnrc-kam-pod.at.ua> › Z_DOSVIDY › atesta... Letöltés dátuma: 2025. április 3.

Dutkevych Tetiana (Дуткевич Т.В.) (2012): *Дитяча психологія*. Центр учбової літератури. Київ.

F. N. Gonobolin (1976): *A figyelem fejlesztése*. Tankönyvkiadó vállalat, Budapest.

Horváth-Szinnyai Borbála (2021): *Milyen fejlesztő hatásai vannak a zenének?*

<https://kepmas.hu> › milyen-fejleszto-hatasai-vannak-a-ze... Letöltés dátuma: 2024. május 14.

Koczkás Anikó-Varga Edit (2017): *Játékgyűjtemény figyelem fejlesztéséhez*.

- Kondacs Mihályné Podmaniczky Mária (2006): *Vizuális nevelés az óvodában.*
- Korobko S.- Korobko O. (Коробко С.Л.-Коробко О.І.) (2014): *Робота психолога з молодшими школярами.* Видавництво Літера ЛТД.
- Kovács György - Bakosi Éva (2004): *Óvodapedagógia.* Debrecen.
- Maksymenko Sergey (Максименко С.Д.) (2004): *Загальна психологія.* Центр навчальної літератури. Київ.
- Mishchenko Ludmila (Міщенко Л.О.) (2020): *Психодіагностика уваги дошкільника "Коректурна проба".*
<https://vseosvita.ua> › ... › Психологія Letöltés dátuma: 2025.03.28.
- N. Kollár Katalin-Szabó Éva (2004): *Pszichológia pedagógusoknak.* Osiris Kiadó, Budapest.
- Pavelkiv Roman (Павелків Р. В.) (2013): *Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу.* Центр учбової літератури. Київ.
- Petőné Vigh Katalin (2023): *Gondozás és munka jellegű tevékenységek az óvodában.* Flaccus Kiadó.
- Richard Atkinson-Ernest Hilgard (2005): *Pszichológia.* Osiris Kiadó, Budapest.
- Sapszon Borbála (2013): *Játék a zenével.* Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. Budapest.
- Szalai-Lászlók Kitti (é.n.): *Képességfejlesztés az óvodában és otthon játékosan.*
<https://www.jatszvaolvass.hu> › blog02. Letöltés dátuma: 2024. május 11.
- Szvatkó Anna - Borovics Brigitta - Eckhardt Dóra - Somlai Beáta (2018): *Óvodai fejlődéskövető szűrővizsgálatok rendszere az iskolába lépés idejéig.* Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest.
- Variy Myron (Варій М.Й.) (2009): *Психологія.*
<http://library.mdu.edu.ua> › CNL › Psihologia_Variy. Letöltés dátuma: 2024. április 4.
- Zsidó N. András-Lábadai Beatrix (szerk.) (2023): *Figyelem a gyakorlatban.* Akadémia Kiadó, Budapest.

Mellékletek

“TOULOUSE-PIERON” tesztlap

Four squares are shown in a row. Each square has a single line segment attached to one of its sides. The orientation of the line segment changes from left to right: horizontal to the left, vertical downwards, diagonal down-left, and diagonal up-right.

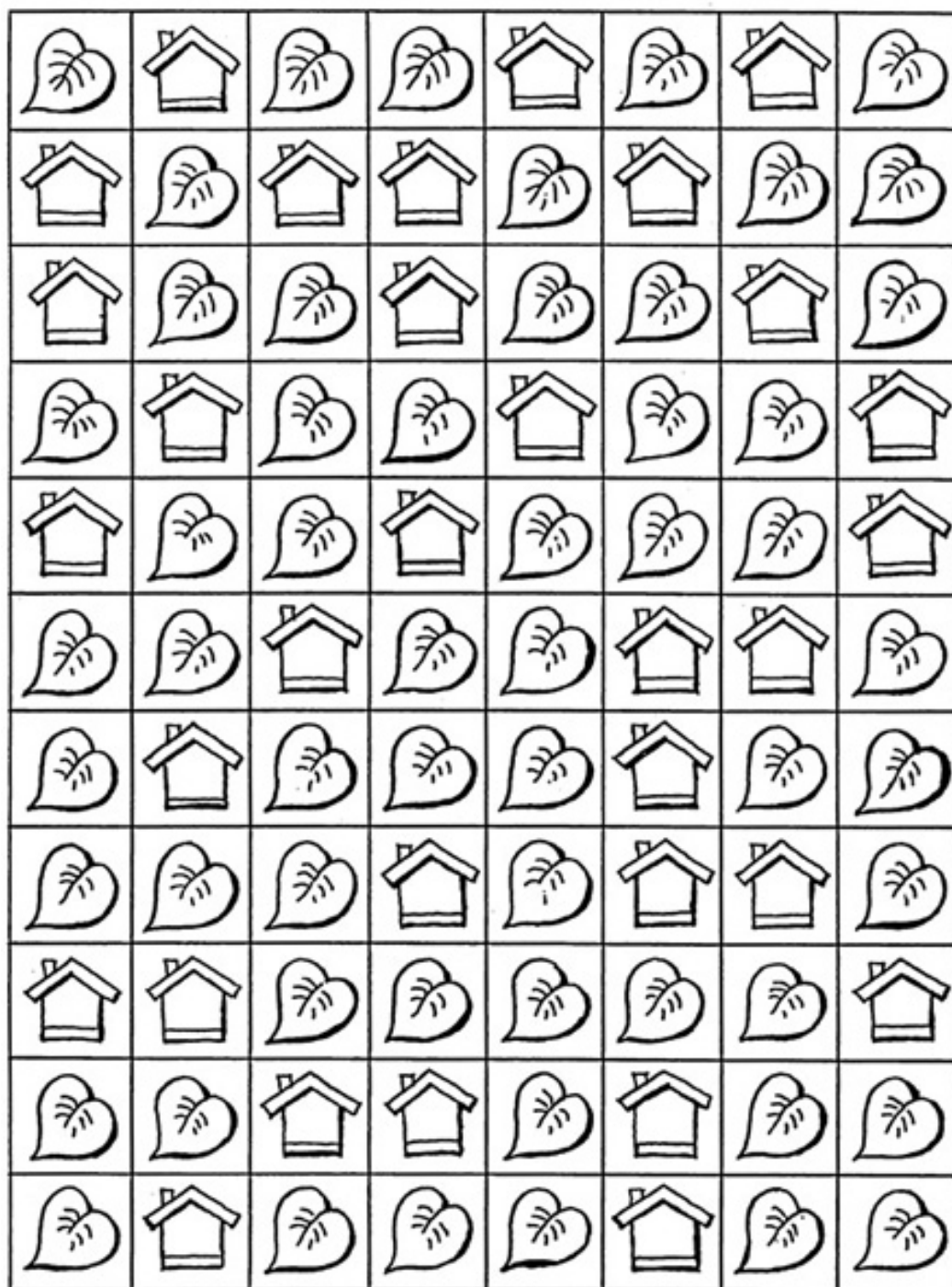
[illegible]

“Korrekción próba” tesztlap

Cross out the letter 'D' (upper case)

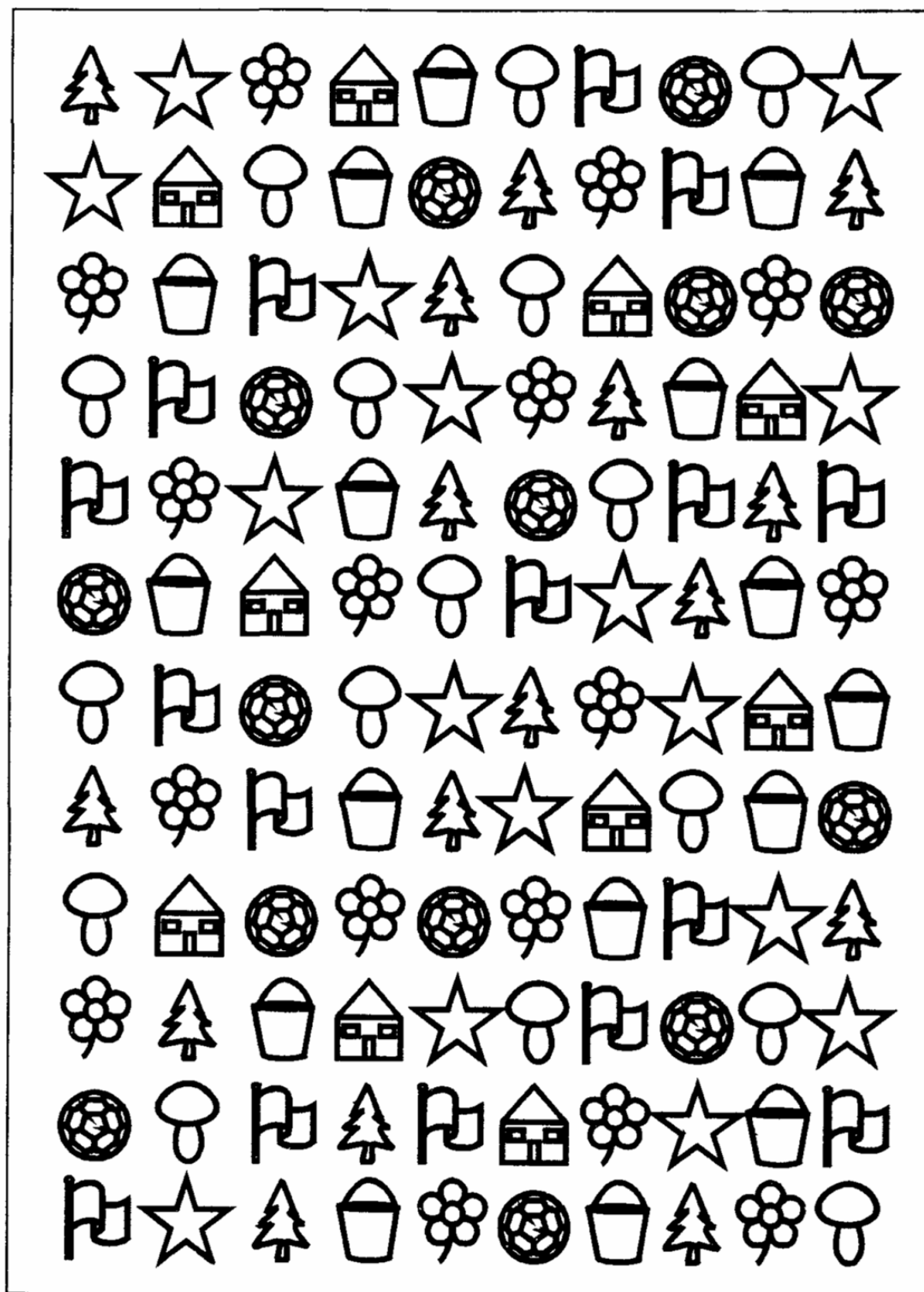
1	B	D	G	P	B	O	Q	D	O	P	B	P	G	D	P	B	O	G	Q	P	D	B	1	
2	G	P	O	D	Q	G	B	O	D	Q	P	G	O	B	Q	D	P	D	B	O	G	Q	2	
3	D	D	P	O	B	D	D	G	O	Q	B	D	O	G	P	B	G	Q	D	Q	P	B	3	
4	P	Q	O	B	G	O	P	B	D	P	O	Q	P	D	Q	P	D	O	B	G	P	P	4	
5	D	Q	B	P	D	G	B	D	P	D	B	P	D	Q	G	Q	D	P	O	Q	P	Q	5	
6	D	B	P	D	Q	O	G	B	Q	O	D	B	G	D	P	O	G	Q	P	O	G	D	6	
7	Q	O	D	Q	B	O	Q	D	Q	P	B	O	P	Q	B	O	P	O	O	B	G	O	7	
8	O	Q	P	B	P	D	G	O	D	O	G	B	D	Q	O	B	P	D	P	Q	B	D	8	
9	B	G	Q	D	Q	P	B	G	O	Q	O	G	O	Q	O	O	Q	P	G	O	B	O	9	
10	O	D	D	P	Q	B	O	Q	P	D	O	Q	B	G	Q	B	G	D	O	D	Q	G	10	
11	P	Q	G	O	D	O	Q	P	B	Q	P	D	G	O	P	D	O	Q	B	G	O	P	11	
12	D	O	Q	O	B	Q	D	G	O	D	Q	B	G	D	B	Q	O	D	B	Q	D	P	12	
13	O	P	O	Q	D	P	B	O	B	Q	P	B	O	D	Q	D	Q	B	G	O	B	G	13	
14	Q	B	D	Q	O	D	P	B	O	G	Q	G	D	P	Q	G	B	O	D	Q	G	O	14	
15	G	P	B	Q	P	O	Q	D	D	B	Q	G	B	O	D	Q	G	D	P	B	O	Q	15	
16	D	O	P	O	B	G	O	P	B	Q	D	Q	P	G	Q	B	D	P	O	G	Q	P	16	
17	Q	G	O	D	P	D	Q	B	O	D	O	P	Q	B	Q	D	P	D	Q	O	B	D	17	
18	P	D	Q	O	P	B	O	P	D	G	B	P	O	D	P	B	Q	P	D	B	O	P	18	
19	B	Q	P	D	O	P	D	Q	G	O	Q	D	P	G	O	Q	D	G	Q	D	P	O	19	
20	O	Q	B	Q	O	D	G	O	D	B	G	P	D	O	D	Q	P	O	B	G	Q	B	20	

“Korrekcións próba” (B.Burdon, 1895) tesztlap

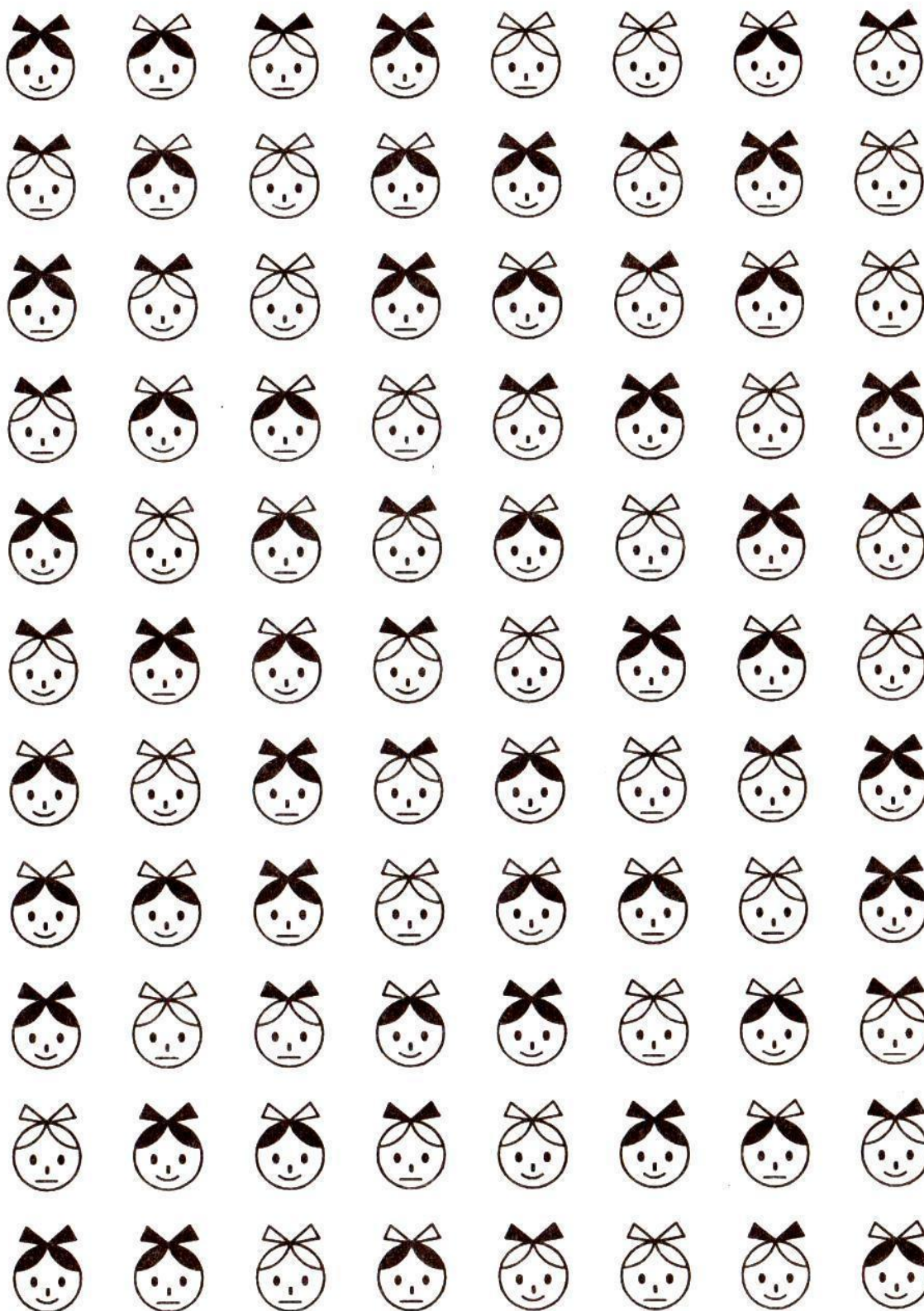

Forrás: Mishchenko, 2020

“Korrekción próba” tesztlap

“Korrekción próba” tesztlap

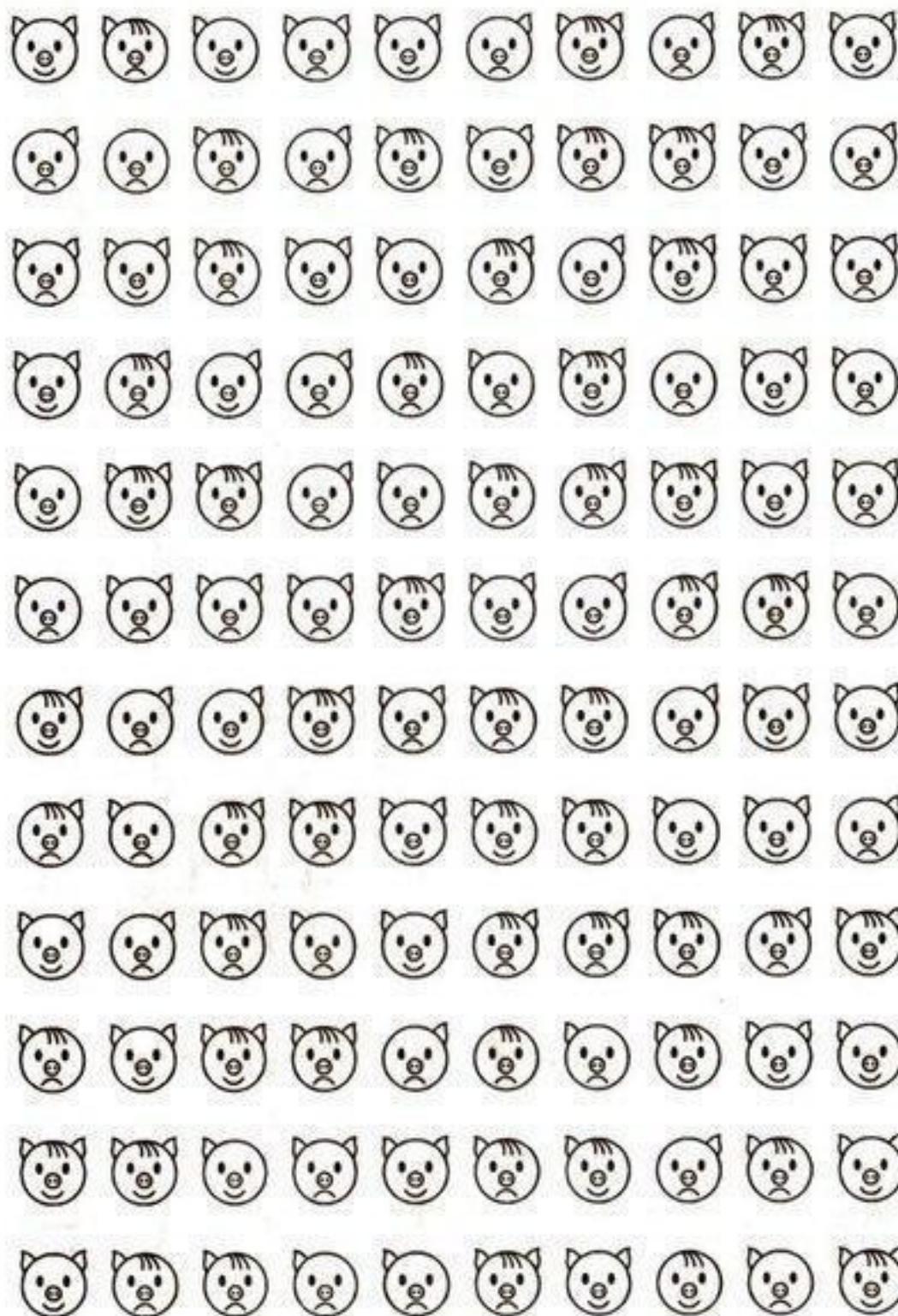

“Korrektíós próba” tesztlap

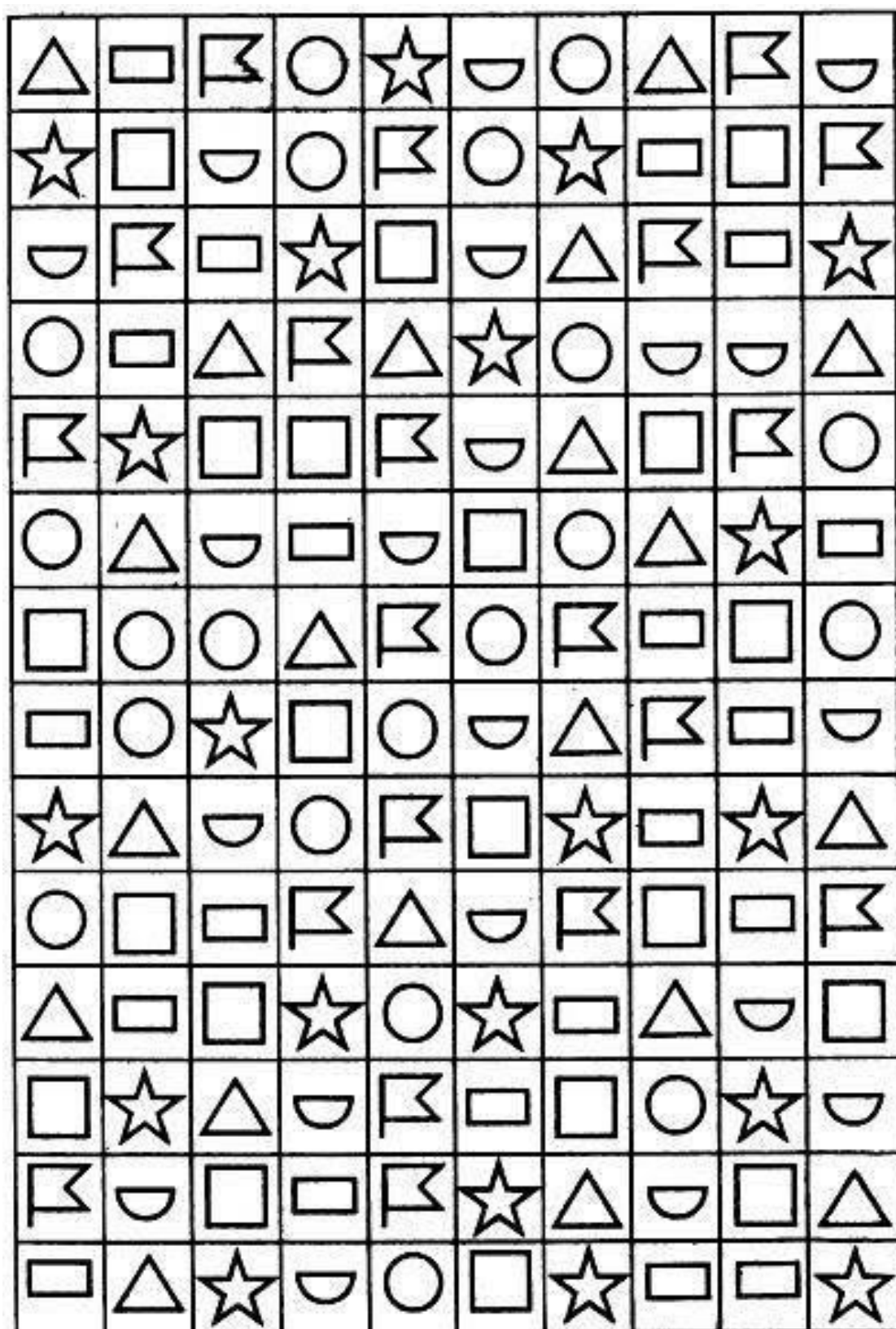
Завдання для розвитку уваги

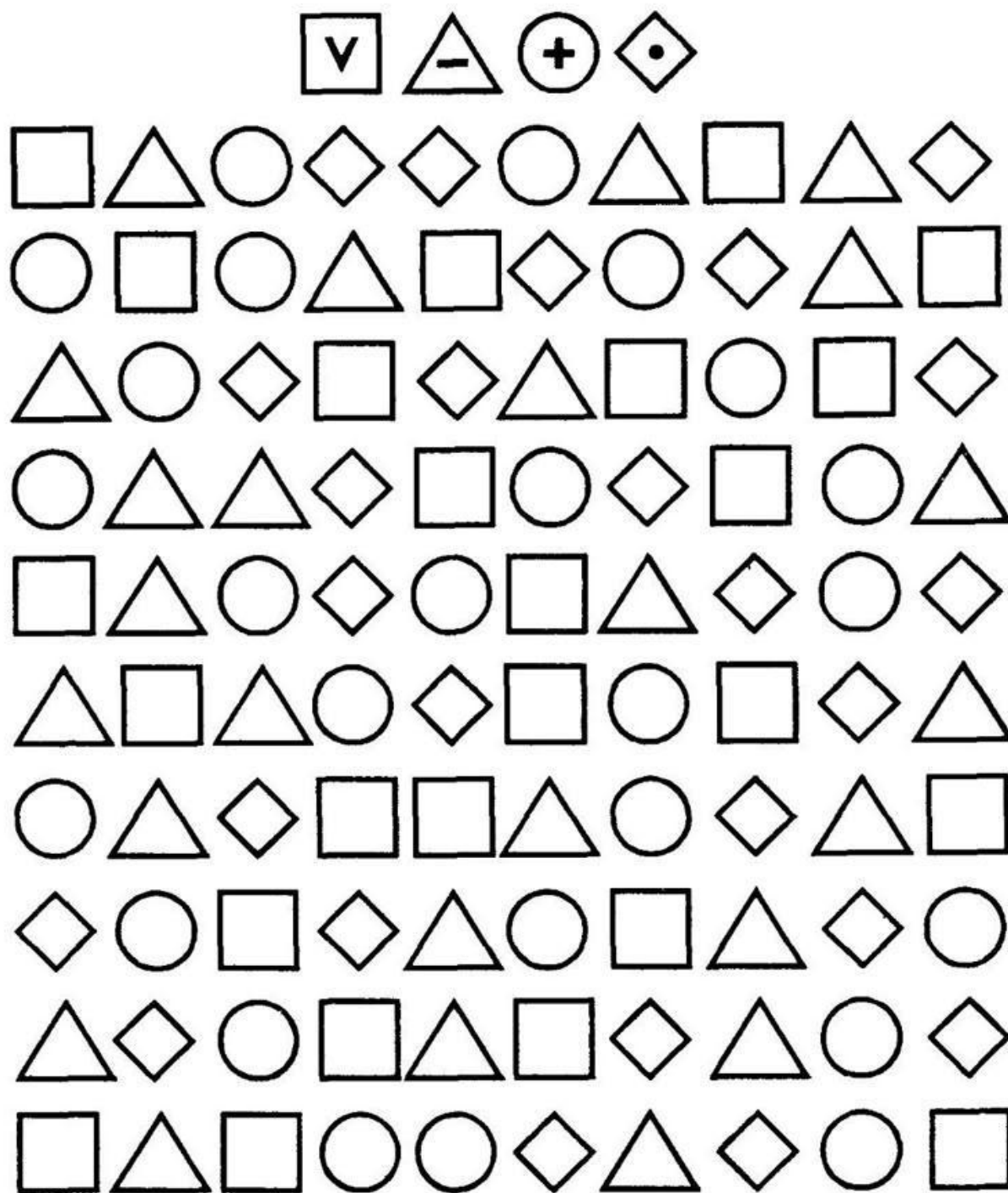
“Korrekcións próba” tesztlap

“Korrekción próba” tesztlap

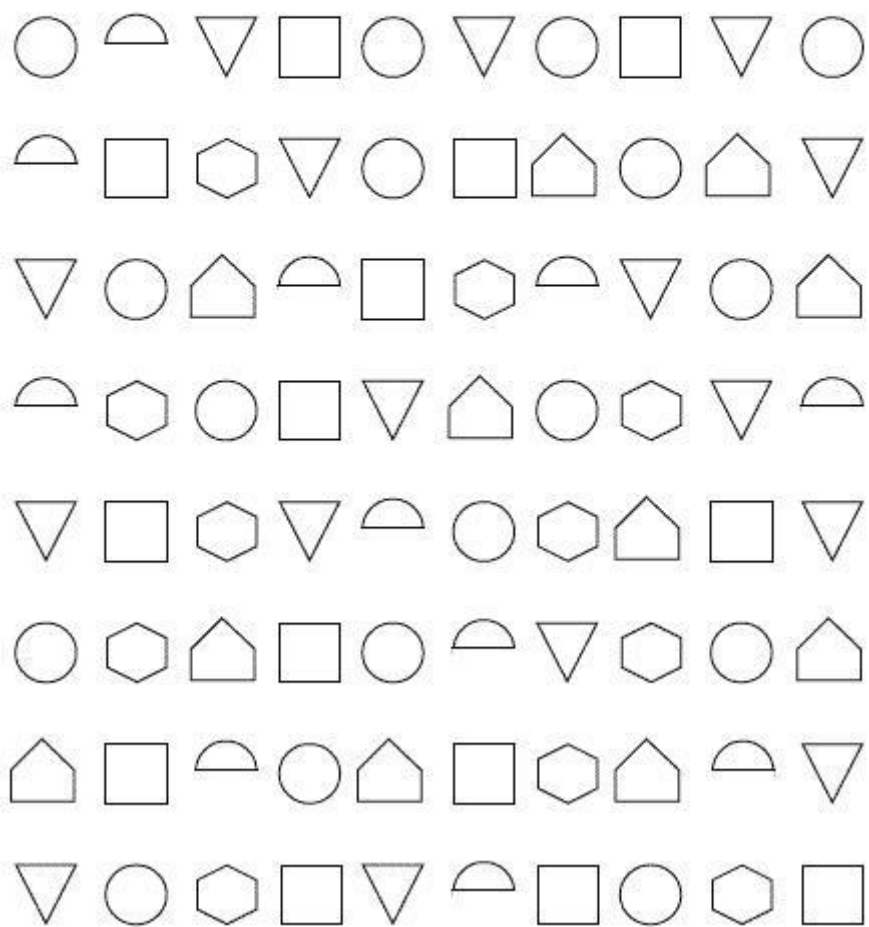
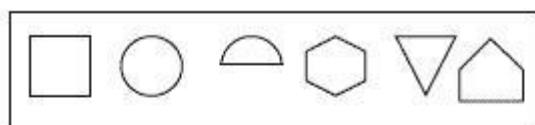

“Pieron-Ruzer” tesztlap

Forrás: S.Korobko, 2014

“Kódolás” tesztlap

Forrás: S.Korobko, 2014

Szülői beleegyező nyilatkozat

SZÜLŐI BELEEGYEZŐ NYILATKOZAT

Hozzájárulok ahhoz, hogy Szűcs Dalma Rozália óvónő, "A figyelem fejlesztése és mérése az óvodai nevelésben" című szakdolgozata megírásához vizsgálatokat végezzen gyermekem figyelmi és koncentrációs képességének megállapítása érdekében, illetve közben fényképekkel deklarálja a folyamatokat az etikai és az adatvédelmi szabályok betartása mellett.

Gyermek neve	Szülő neve	Aláírás
1. Bíró András	Györgyi-Bíró É.	Török
2. Dublják Olekszándr	Dublják Olékszándr	Dublják
3. Kázmér Péter	Kázmér A.C.	Kázmér
4. Malcsickij Ádám	Malcsickij V. Ádám	Malcsickij
5. Mester Emília	Mester Krisztina	Mester
6. Melnik Nikita	Melnik Nikita	Melnik
7. Nagy Alex	Nagy A. S.	Nagy
8. Rác Áron	Rác Éva	Rác
9. Szarka Szofia	Szarka Kinga	Szarka
10. Szemen Bogdán	Szemen Tünde	Szemen
11. Szedlák Emma	Szedlák R.	Szedlák
12. Sztankovics Dániel	Sztankovics Sz.	Sztankovics
13. Cséke Vivien	Cséke Annamária	Cséke
14. Juhász Anasztázia	Juhász Eszter	Juhász
15. Jurik András	Jurik Anna	Jurik

A gyerekek a “Pieron-Ruzer” teszt elvégzése közben

A gyerekek a “Korrekción próba” tesztek elvégzése közben

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Szűcs Dalma Rozália

Науковий керівник / Експерт

Автор Ілдіко Гребі

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

8.28%

8.28%

КП 1

3.40%

3.40%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

12579

Кількість слів

96127

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	1
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	70

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://idoc.pub/documents/pszichologiai-vizsgalati-modszerek-gyjtemenye-3no00gv9rxnd	182 1.45 %
2	https://pdfcoffee.com/pszichologiai-vizsgalati-modszerek-gyjtemenye-javitott-kiadas2017-pdf-free.html	88 0.70 %
3	https://www.pszichofeszek.hu/figyelemzavarhyperaktivitas.html	86 0.68 %
4	https://www.pszichofeszek.hu/figyelemzavarhyperaktivitas.html	85 0.68 %
5	https://gyerekszoba.hu/gyerek/gyermekkor-i-figyelemzavar-es-hiperaktivitas/	51 0.41 %